

EASO praktinis vadovas. Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų

EASO praktinių vadovų rinkinys

2018 m.

Nei [Europos Centrinis Bankas / įstaiga / agentūra], nei joks [Bankas / įstaiga / agentūra] vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2019

© [Europos Centrinis Bankas / įstaiga / agentūra / Europos atominės energijos bendrija], 2019

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Naudoti ar atgaminti nuotraukas ir kitą medžiagą, kurių autorių teisės nepriklauso... [subjekto pavadinimas], galima tik gavus autorių teisių turėtojų leidimą.

Print ISBN 978-92-9476-146-0 doi:10.2847/810875 BZ-02-18-902-LT-C
PDF ISBN 978-92-9476-157-6 doi:10.2847/64407 BZ-02-18-902-LT-N

EASO
praktinis vadovas.
Priskyrimas prie
tarptautinės
apsaugos gavėjų

EASO praktinių vadovų rinkinys

2018 m.

Turinys

Santrumpos.....	5
Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktinio vadovo įvadas.....	5
KONTROLINIAI SĄRAŠAI	7
REKOMENDACIJOS	10
Bendrieji principai	11
Teisinė sistema. Ženevos konvencija ir Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	11
Individualios aplinkybės	12
Sprendimų priėmimo procesas	12
Už kilmės šalies ribų: taikymo sritis asmeniui ir teritorijai.....	13
Trečiosios šalies pilietis	13
Asmuo be pilietybės	13
Kilmės šalies nustatymo svarba.....	14
Ne kilmės šalyje	15
Pabėgėlio statusas: visiškai pagrįsta persekiojimo baimė	16
Persekiojimas	16
1. Ar veiksmas reiškia pakankamai sunkų žmogaus teisių pažeidimą atsižvelgiant į vieną iš toliau nurodytų formų?	17
2. Ar veiksmu pažeidžiama besąlyginė žmogaus teisė arba pakankamai rimtai pažeidžiama kita pagrindinė žmogaus teisė?	19
3. Ar galima teigti, kad konkretų elgesį sudaro įvairios sutelktos priemonės, kurių pasekmės turėtų panašų poveikį prašytojui?	20
Visiškai pagrįsta baimė	20
Pabėgėlio statusas: persekiojimo priežastys	22
Rasė	22
Religija	22
Tautybė	23
Priklausymas tam tikrai socialinei grupei	23
Bendra savybė	23
Individualaus tapatumo suvokimas	24
Politiniai įsitikinimai	25
Ryšys / „dėl <...> priežasčių“	25
Papildoma apsauga	27
Realus pavojus	27
Didelė žala.....	27
Mirties bausmė ar egzekucija	27
Kankinimas arba nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas	28
Kankinimas.....	28
Nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas.....	29
Didelė asmeninė grėsmė dėl nesirenkamojo smurto vykstant tarptautiniam ar vidaus ginkluotam konfliktui	30
Tarptautinis arba vidaus ginkluotas konfliktas	30
Civiliai.....	31
Nesirenkamasis smurtas.....	31
Rimta asmeninė grėsmė	32
Gyvybė ar asmuo	32
Ryšys („dėl <...> priežasčių“).	33

<i>Sur place</i> atsirandantis tarptautinės apsaugos poreikis	34
Su persekiojimu arba didele žala susiję subjektai	35
Apsauga kilmės šalyje	36
Apsaugos subjektai	36
Apsaugos kokybė	38
Veiksmingumas	38
Nelaikinas pobūdis	38
Prieinamumas	38
Vidinio persikėlimo alternatyva	39
Saugumas tam tikroje kilmės šalies dalyje	39
Galimybė patekti į dalį kilmės šalies	40
Prašytojo sprendimo apsigyventi tam tikroje kilmės šalies dalyje pagrįstumas	40
Nenorėjimas pasinaudoti kilmės šalies apsauga	41
DIAGRAMOS	42
NUORODOS	50
Naudingos nuorodos	51
Kiti ištekliai	51
Teisinės nuorodos ir susijusi teismų praktika	51
Bendrieji principai	51
Taikymo sritis asmenims ir teritorijoje	52
Pabėgėlio statusas: visiškai pagrįsta persekiojimo baimė	52
Persekiojimo priežastys: rasė	53
Persekiojimo priežastys: religija	54
Persekiojimo priežastys: pilietybė	54
Persekiojimo priežastys: priklausymas tam tikrai socialinei grupei	54
Persekiojimo priežastys: politiniai įsitikinimai	55
Ryšys („dėl <...> priežasčių“)	55
Papildoma apsauga: realus didelės žalos pavojus	55
Papildoma apsauga: mirties bausmė ar egzekucija	56
Papildoma apsauga: kankinimas arba nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas	56
Papildoma apsauga: didelė asmeninė grėsmė civilio gyvybei arba asmeniui dėl nesirenkamojo smurto vykstant tarptautiniam ar vidaus ginkluotam konfliktui	57
<i>Sur place</i> atsirandantis tarptautinės apsaugos poreikis	57
Su persekiojimu arba didele žala susiję subjektai	57
Apsaugos subjektai ir apsaugos kokybė	58
Vidaus apsaugos alternatyva	58

Santrumpos

- ✓ **ESTT** – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.
- ✓ **EŽTK** – Europos žmogaus teisių konvencija.
- ✓ **EŽTT** – Europos Žmogaus Teisių Teismas.
- ✓ **PD** – 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų.
- ✓ **PPD** – 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos.
- ✓ **TTT** – Tarptautinis Teisingumo Teismas.
- ✓ **ŽK** – 1951 m. Ženevos konvencija ir 1967 m. Protokolas dėl pabėgėlių statuso.

Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktinio vadovo įvadas

Kodėl buvo parengtas šis praktinis vadovas? EASO praktinis vadovas „Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų“ parengtas kaip praktinė priemonė, kuria Europos Sąjungos ir kitų šalių atsakingi pareigūnai gali naudotis kasdiniame darbe.

Praktinio vadovo paskirtis – padėti individualiai, objektyviai ir nešališkai išnagrinėti kiekvieną tarptautinės apsaugos prašymą ir, nustatant, kuriems asmenims galima suteikti tarptautinę apsaugą, taikyti vienodus teisinius kriterijus ir bendrus standartus.

Šio vadovo atspirties taškas yra 1951 m. Ženevos konvencijos ir Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos teisinės nuostatos (2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų). Vadove žengiama dar toliau ir šie teisiniai reikalavimai paverčiami specialistams skirtomis rekomendacijomis.

Kokia yra šio praktinio vadovo taikymo sritis? Šiame vadove daugiausia dėmesio skiriama asmenims, kurie gali gauti tarptautinę apsaugą: pabėgėlio statusą ar papildomą apsaugą. Pirmenybė teikiama sąvokai „priskyrimas“, nes siekiama užtikrinti nuoseklų jos naudojimą atsižvelgiant į Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvoje (PD) vartojamą sąvoką. Ji suprantama lygiai taip pat kaip ir sąvokos „tinkamumas“ ir „taikymo nuostatos“, kurios vartojamos kituose aktualiuose EASO leidiniuose.

Vadovas parengtas vykstant deryboms dėl siūlomo Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų reglamento. Vis dėlto vadovo turinys yra pagrįstas Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos nuostatomis ir remiamasi būtent šia direktyva. Bet kuriuo atveju naudotojas vadovą turėtų skaityti atsižvelgdamas į direktyvą ir būti susipažinęs su atitinkamomis nuostatomis, įtvirtintomis susijusiuose galiojančiuose teisės aktuose.

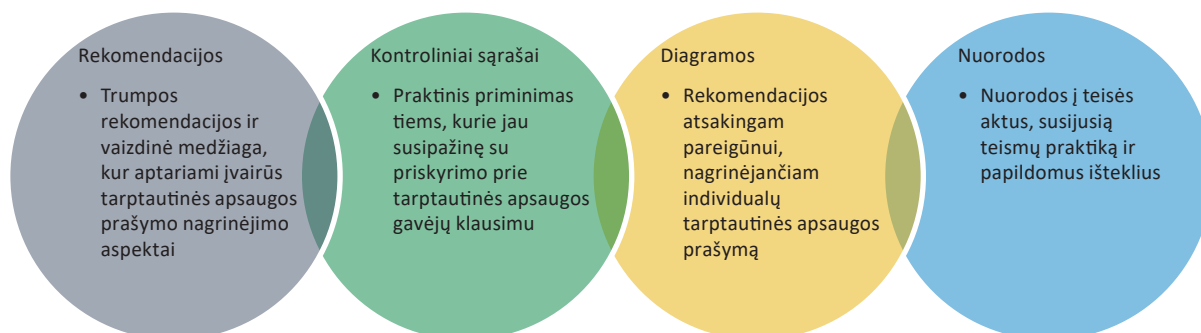
Vadove nagrinėjami teisiniai priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų reikalavimai ir nenagrinėjami faktinės analizės bei vertinimo klausimai. Šiais klausimais skaitytojas turėtų susipažinti su [EASO praktiniu vadovu „Asmeninis pokalbis“](#), ypač su [EASO praktiniu vadovu „Įrodymų vertinimas“](#).

Be to, šiame praktiniame vadove nenagrinėjamas klausimas, susijęs su tais atvejais, kai nustatoma, kad asmuo neturi teisės į tarptautinę apsaugą. Rekomendacijas šiuo klausimu galima rasti [EASO praktiniame vadove „Netaikymo nuostatos“](#). Pabėgėlio statuso nesuteikimas ir pabėgėlio statuso apsauga pagal Ženevos konvencijos 1D straipsnį ir Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 straipsnio 1 dalį šiame vadove taip pat nėra išsamiai nagrinėjami.

Kas turėtų naudotis šiuo praktiniu vadovu? Šis vadovas visų pirma skirtas atsakingiems pareigūnams, pokalbių rengėjams ir sprendimų priėmėjams, dirbantiems nacionalinėse sprendžiančiose institucijose. Be to, ši priemonė galėtų būti naudinga politikos formuotojams, kokybės pareigūnams ir teisės konsultantams, taip pat visiems asmenims, kurie domisi tarptautinės apsaugos suteikimu ES kontekste.

Praktinio vadovo tikslas – aptarti įvairių patirtį turinčių atsakingų pareigūnų poreikius: kalbama tiek apie naujus atsakingus pareigūnus, tiek apie daugybės metų patirtį turinčius atsakingus pareigūnus. Skaitytojas pagal savo poreikius vadovo dalis ir turinį gali naudoti skirtingai.

Kaip naudotis šiuo praktiniu vadovu? Šį praktinį vadovą sudaro keturios dalys. Jas skaitytojas gali naudoti kaip savarankiškas arba kaip tarpusavyje susijusias dalis.

Šis praktinis vadovas su pateikiamomis struktūrinėmis rekomendacijomis gali būti naudojamas kaip įsivertinimo priemonė. Jis taip pat gali būti naudojamas kaip kokybės priežiūros ir (arba) mokymo priemonė.

Kaip buvo parengtas šis praktinis vadovas? Vadovą parengė ES+ valstybių ekspertai, kuriems labai padėjo Europos Komisija ir Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR). Vadovo rengimą palengvino ir koordinavo EASO. Prieš baigiant rengti šį vadovą, dėl jo buvo konsultuojamasi su visomis ES+ valstybėmis narėmis.

Kaip šis praktinis vadovas yra susijęs su nacionalinėmis teisės aktais ir praktika? Tai yra neprivailoma konvergencijos priemonė, kurioje atsižvelgiama į bendrus standartus ir numatoma galimybė nurodyti skirtingus konkrečių šalių teisės aktus, rekomendacinius dokumentus ir praktiką.

Kiekviena nacionalinė institucija tam tikrose šio praktinio vadovo vietose gali nurodyti atitinkamus teisės aktus bei rekomendacinius dokumentus ir taip savo atsakingiems pareigūnams vienoje vietoje pateikti su priskyrimu prie tarptautinės apsaugos gavėjų susijusius rekomendacinius dokumentus.

Kaip šis praktinis vadovas yra susijęs su kitomis EASO pagalbinėmis priemonėmis? EASO misija – padėti valstybėms narėms, be kita ko, rengti bendrus mokymus, užtikrinti bendrą kokybę ir teikti bendrą informaciją apie kilmės šalį. Kaip ir visos EASO pagalbinės priemonės, EASO praktinis vadovas „Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų“ parengtas remiantis Bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) standartais. Jis yra tokios pačios struktūros ir turėtų būti vertinamas kaip papildantis kitas esamas EASO priemones. Vienas iš pagrindinių dalykų, kuriam skirta daug dėmesio, buvo šios priemonės suderinamumas su kitomis priemonėmis, pirmiausia – su glaudžiai susijusiais EASO mokymo programos moduliais apie įtraukimą ir išplėstines įtraukimo sąlygas. [Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų \(Direktyva 2011/95/ES\) – Teisminė analizė \(parengė „IARLJ-Europe“ pagal sutartį su EASO\)](#) taip pat buvo naudingas šaltinis, kuriuo naudotasi rengiant šią priemonę.

Šis praktinis vadovas parengtas įgyvendinant EASO kokybės matricos procesą; jis turėtų būti naudojamas kartu su kitomis prieinamomis praktinėmis priemonėmis (<https://www.easo.europa.eu/practical-tools>).

KONTROLINIAI SĄRAŠAI

- ▶ *Praktinis priminimas tiems, kurie jau yra susipažinę su priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų klausimu.*
- ▶ *Naudokitės hipersaitais papildomoms rekomendacijoms konkrečia tema gauti.*

Bendrieji principai

- Pripažintoms faktinėms aplinkybėms ir rizikos vertinimo rezultatams taikykite teises nuostatas.
- Nepamirškite, kad pirmiausia visada reikėtų išnagrinėti galimybę prašytojui suteikti pabėgėlio statusą.
- Nepamirškite, kad apsaugos poreikis taip pat gali kilti *sur place*.
- Kiekvieną atvejį nagrinėkite individualiai, objektyviai ir nešališkai.

Už kilmės šalies ribų: taikymo sritis asmeniui ir teritorijai

- Nustatykite pilietybės šalį arba ankstesnės prašytojo įprastinės gyvenamosios vietos šalį.

Pabėgėlio statusas: visiškai pagrįsta persekiojimo baimė

Persekiojimas

Įvertinkite, ar konkretus elgesys reikštų persekiojimą vertinant, ar:

- veiksmas yra pakankamai sunkus žmogaus teisių pažeidimas, atsižvelgiant į vieną iš pirmiau, *inter alia*, PD 9 straipsnio 2 dalyje nurodytų formų?
- Ar veiksmu pažeidžiama besąlyginė žmogaus teisė arba pakankamai rimtai pažeidžiama kita pagrindinė žmogaus teisė?
- Ar galima teigti, kad konkretų elgesį sudaro įvairios sutelktos priemonės, kurių pasekmės turėtų panašų poveikį prašytojui?

Visiškai pagrįsta baimė

- Įvertinkite, ar pareiškėjo baimė yra visiškai pagrįsta.
 - Įvertinkite visas pripažintas faktines aplinkybes ir nustatykite, ar prašytojas buvo anksčiau persekiojamas arba jam buvo grasinama persekiojimu.
 - Jei taikytina, atsižvelgdami į nacionalinę praktiką, įvertinkite, ar persekiojimas praeityje buvo tokios žiaurios formos, kad tikėtina, jog žala, nors ir nebūtų pasikartojanti, yra tęstinio pobūdžio.
 - Išanalizuokite, ar pasiekta „visiško pagrįstumo (visiškai pagrįstos baimės)“ riba (pagrįstas tikimybės laipsnis).

Pabėgėlio statusas: persekiojimo priežastys

Išnagrinėkite, ar persekiojimas, kurio baiminasi prašytojas, yra susijęs su viena iš toliau nurodytų (faktinių arba įtariamų) priežasčių:

☐ Rasė	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odos spalva; ▪ kilmė; ▪ priklausymas konkrečiai etninei grupei.
☐ Religija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ teistinių, neteistinių ir ateistinių įsitikinimų turėjimas; ▪ dalyvavimas privačiose ar viešose oficialiose religinėse apeigose atskirai arba bendruomenėje kartu su kitais arba susilaikymas nuo tokio dalyvavimo; ▪ dalyvavimas atliekant kitus religinius veiksmus arba išreiškiant įsitikinimus arba susilaikymas nuo tokio dalyvavimo; ▪ dalyvavimas asmeninėse arba bendruomenės apeigose, grindžiamose arba privalomose pagal bet kokius religinius įsitikinimus, arba susilaikymas nuo tokio dalyvavimo.
☐ Tautybė	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pilietybė arba jos neturėjimas; ▪ kultūrinė tapatybė; ▪ etninė tapatybė; ▪ kalbinė tapatybė; ▪ bendra geografinė arba politinė kilmė; ▪ ryšys su kitos valstybės gyventojais.

Pabėgėlio statusas: persekiojimo priežastys

☐ Priklausymas tam tikrai socialinei grupei	▪ yra arba laikoma, kad yra būdingas bendras bruožas, ir ▪ turi arba laikoma, kad turi individualų tapatumą.
☐ Politiniai įsitikinimai	▪ laikosi politinių pažiūrų, įsitikinimų arba tikėjimo tam tikru klausimu, susijusiu su galimais persekiojimo vykdytojais ir jų politika ar metodais, nesvarbu, ar prašytojas pagal tas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą ėmėsi veiksmų.
- Patvirtinkite, kad yra ryšys tarp (faktinės arba įtariamos) savybės ir persekiojimo baimės.

Papildoma apsauga

Realus pavojus

- Įvertinkite visas pripažintas faktines aplinkybes ir nustatykite, ar prašytojas anksčiau patyrė didelę žalą arba ar jam buvo grasinama didele žala.
- Jei taikytina, atsižvelgdami į nacionalinę praktiką, įvertinkite, ar didelė žala praeityje buvo tokios žiaurios formos, kad tikėtina, jog žala, nors ir nebūtų pasikartojanti, yra tęstinio pobūdžio.
- Išanalizuokite, ar pasiekta „realios rizikos“ riba (pagrįstas tikimybės laipsnis).

Didelė žala

Įvertinkite, ar yra realus pavojus, kad:

- bus įvykdyta mirties bausmė ar egzekucija;
- prašytojas kilmės šalyje bus kankinamas arba patirs nežmonišką ar žeminantį elgesį arba baudimą;
- civilio gyvenimui arba asmeniui kyla didelė asmeninė grėsmė dėl nesirenkamojo smurto vykstant tarptautiniam ar vidaus ginkluotam konfliktui.

Su persekiojimu arba didele žala susiję subjektai

- Nustatykite su persekiojimu arba didele žala susijusį subjektą.

Apsauga kilmės šalyje

Apsaugos subjektai

- Įvertinkite, kas galėtų dalyvauti suteikiant apsaugą:
 - valstybė;
 - šalys arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas, kurios kontroliuoja valstybę arba kontroliuoja didesnę valstybės teritorijos dalį.

Nustatykite, ar subjektas:

- **gali** suteikti apsaugą, kuri yra:
 - efektyvi,
 - ne laikino pobūdžio,
 - prieinama;
- **nori** suteikti tokią apsaugą prašytojui.

Vidinio persikėlimo alternatyva

- Įvertinkite, ar yra tam tikra kilmės šalies dalis, kurioje prašytojas neturi visiškai pagrįstos persekiojimo baimės, ir kad jam nekyla realus didelės žalos pavojus, arba kad jis gali pasinaudoti apsauga nuo persekiojimo ir didelės žalos.
 - Išanalizuokite, ar ši šalies dalis yra:
 - saugi,
 - prieinama,
 - joje prašytojas gali pagrįstai apsigyventi.

REKOMENDACIJOS

- ▶ *Trumpos rekomendacijos, įskaitant vaizdinę medžiagą, kuriose aptariami skirtingi tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo aspektai.*
- ▶ *Rašyti skirtose vietose pridėkite nuorodas į nacionalinės teisės aktus, rekomendacijas ir praktiką.*

Bendrieji principai [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Teisinė sistema. Ženevos konvencija ir Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva

Reikėtų pažymėti, kad tarptautinės apsaugos aspektas tampa svarbus tuomet, kai kilmės šalyje nėra jokios apsaugos, todėl tarptautinė apsauga pakeičia nacionalinę apsaugą.

1951 m. Ženevos konvencija dėl pabėgėlių statuso ir jos 1967 m. protokolai yra pagrindiniai tarptautinės teisės dokumentai tarptautinės apsaugos srityje, ypač vertinant pabėgėlio statusą ir negrąžinimo principą. Vėliau priėmus Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvą (PD) ES nustatyta nauja apsaugos forma, t. y. papildoma apsauga. PD nustatyti teisiniai priskyrimo prie papildomos apsaugos gavėjų kriterijai ir išsamiau apibūdinami pabėgėlio statuso kriterijai. Kalbant apie šiuos kriterijus pažymėtina, kad PD nuostatos turėtų būti taikomos visapusiškai ir integruotai taikant Ženevos konvenciją.

Pabėgėlio statusas ir papildoma apsauga pagal PD.

Pabėgėlis –

trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų arba priklausymo tam tikrai socialinei grupei yra už šalies, kurios pilietis jis yra arba kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, ribų ir negali ar dėl tokios baimės nepageidauja naudotis tos šalies apsauga arba būdamas už šalies, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, ribų negali arba nepageidauja į ją grįžti ir kuriam netaikomas 12 straipsnis [netaikymo nuostatos];

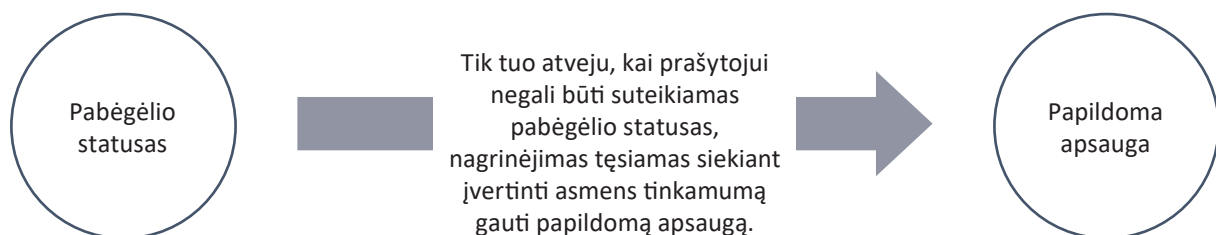
- PD 2 straipsnio d punktas

Papildomą apsaugą galintis gauti asmuo –

trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba – asmens be pilietybės atveju – į šalį, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, jam kiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtą didelę žalą [mirties bausmė arba egzekucija; kankinimas arba nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas; rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei arba asmeniui dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio arba vidaus ginkluoto konflikto metu] ir kuriam netaikomos 17 straipsnio 1 ir 2 dalys [netaikymo nuostatos], ir kuris negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja naudotis tos šalies apsauga;

- PD 2 straipsnio f punktas

Pirmiausia visada reikėtų išnagrinėti galimybę prašytojui suteikti pabėgėlio statusą. [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Individualios aplinkybės [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

**Priskyrimo prie tarptautinės
apsaugos gavėjų direktyva**

4 straipsnis

Tarptautinės apsaugos prašymai visada turėtų būti nagrinėjami, o sprendimai priimami individualiai, objektyviai ir nešališkai.

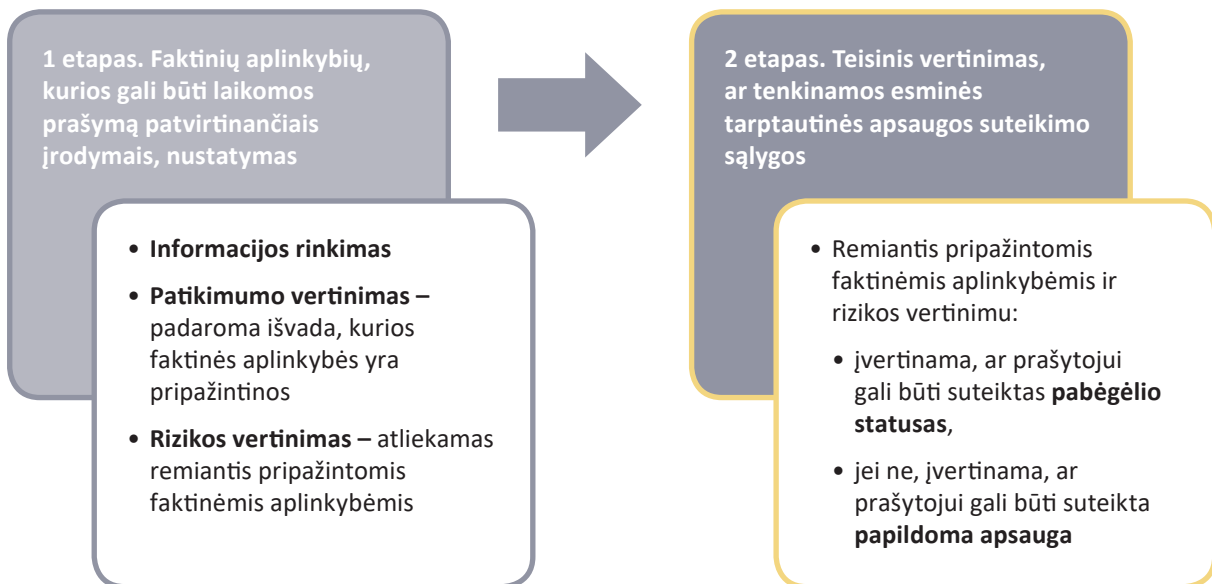
Atliekant konkrečių atvejų analizę, reikia atsižvelgti į šią pagrindinę informaciją:

- visą svarbią informaciją, kuri yra susijusi su kilmės šalimi tuo metu, kai buvo priimtas sprendimas dėl prašymo;
- veiksmus ir grėsmę, su kuriais susidūrė arba galėtų susidurti prašytojas;
- individualią prašytojo padėtį, įskaitant tokius veiksnius kaip antai išsilavinimas, lytis ir amžius;
- apsaugos kilmės šalyje galimybę ir prieinamumą.

Apsaugos poreikis pirmiausia vertinamas atsižvelgiant į prašytojo gimtąją vietą kilmės šalyje. Gimtoji vieta kilmės šalyje nustatoma remiantis prašytojo ryšių su konkrečia vieta toje šalyje tvirtumu. Gimtoji vieta gali būti gimimo arba vieta, kur asmuo užaugo, arba kita vieta, kurioje prašytojas apsistojo ir gyveno, todėl su ja prašytoją sieja glaudūs ryšiai.

Sprendimų priėmimo procesas [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Sprendimų priėmimo procesas gali būti vertinamas kaip 2 etapų procesas: įrodymų vertinimas (faktų nustatymas) ir teisinis vertinimas (teisės taikymas). Nustatęs faktines aplinkybes (žr. [EASO praktinį vadovą „Įrodymų vertinimas“](#)), atsakingas pareigūnas įvertina, ar tenkinamos PD nustatytos esminės tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygos. Šiame praktiniame vadove daugiau dėmesio skiriama antrajam etapui:

Sprendimo priėmimo etapai pagal ESTT sprendimą byloje *M.M.* (byla C-277/11)

Po 1 etapo turėtų būti aiškiai suprantama, kurios faktinės aplinkybės yra pripažįstamos (patikimumo vertinimas); remiantis šiomis faktinėmis aplinkybėmis, reikėtų nustatyti, kokio laipsnio yra tikimybė, kad su prašytoju bus elgiamasi taip, jog tas elgesys galėtų būti laikomas persekiojimu arba didele žala (rizikos vertinimas).

Per **2 etapą** atsakingas pareigūnas turėtų išnagrinėti pripažintas faktines aplinkybes, taip pat rizikos vertinimo rezultatus ir taikyti atitinkamas teises nuostatas, kaip paaiškinta šiame vadove.

Už kilmės šalies ribų: taikymo sritis asmeniui ir teritorijai [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Taikymo sritis
asmeniui

- Remiantis terminų „pabėgėlis“ ir „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ apibrėžtimis, PD taikymo sritis asmeniui reiškia, kad ji taikoma tik **trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės**.

Taikymo sritis
teritorijai

- Kilmės šalis – tai pilietybės šalis arba šalys arba ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalis, jei tai asmuo be pilietybės. Asmuo turi būti **už kilmės šalies ribų**.

Trečiosios šalies pilietis

Nuoroda į trečiosios šalies pilietį reiškia, kad ES valstybių narių piliečiams PD taikymo sritis negalioja.

Turėtų būti aišku, kad kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis dėl tarptautinės apsaugos. Tačiau pagal Protokolą (Nr. 24) dėl Europos Sąjungos valstybių narių piliečių prieglobsčio, kuris pridėtas prie Sutarties dėl ES veikimo suvestinės redakcijos: „Atsižvelgiant į pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos, kurią suteikia Europos Sąjungos valstybės narės, lygį, tariama, kad, kalbant apie teisinius ir praktinius tikslus, susijusius su prieglobsčio klausimais, valstybės narės viena kitai yra patikimos kilmės šalys.“

Konkrečios aplinkybės

ES valstybių narių prašymų nagrinėjimas. Nors praktiškai tai retas reiškinys, Protokole nustatyta, kad ES valstybės narės tam tikromis aplinkybėmis gali *svarstyti kitos valstybės narės piliečio prašymą suteikti prieglobstį arba leisti juos nagrinėti*. Išsamų tekstą žr. **čia**.

Asmenys be pilietybės, kurių ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta buvo kitoje ES valstybėje narėje. Reikėtų pažymėti, kad asmenys be pilietybės, kurių (ankstesnė) įprastinė gyvenamoji vieta buvo ES valstybėje narėje, nėra aiškiai įtraukti į Protokolo Nr. 24 taikymo sritį.

Asmuo be pilietybės

Pagal Konvenciją dėl asmenų be pilietybės statuso asmuo be pilietybės „reiškia asmenį, kurio jokia valstybė pagal savo galiojančius įstatymus nelaiko piliečiu“. Principai, kuriais remiantis nustatoma bepilietybė, turi būti kildinami iš tarptautinės teisės.

Asmenims be pilietybės pagal PD suteikiama tokia pat apsauga kaip ir trečiosios šalies piliečiams.

Konkrečios aplinkybės

Ženevos konvencijos 1 straipsnio D skirsnis ir PD 12 straipsnio 1 dalis, susiję su apsauga ar parama, kurią teikia Jungtinių Tautų organai ar agentūros, išskyrus UNHCR, gali būti svarbūs, todėl į juos reikia atsižvelgti.

Kai dėl bet kokios priežasties tokios apsaugos ar paramos teikimas nutrūksta, o tokių asmenų padėtis nėra galutinai išspręsta pagal atitinkamas Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtas rezolucijas, tie asmenys *ipso facto* turi teisę pasinaudoti PD numatytais lengvatomis.

Pagal kai kurias atskiras teises sistemas asmenys taip pat gali gauti apsaugą remdamiesi vien savo bepilietybės faktu.

Nacionalinės teisės aktai ir praktika

Kilmės šalies nustatymo svarba [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Pilietybės šalies arba ankstesnės prašytojo įprastinės gyvenamosios vietos šalies nustatymas turi lemiamą reikšmę.

Nors dažnai dėl prašytojo kilmės šalies ginčų nekyla, pasitaiko bylą, kai tai yra svarbiausias nagrinėjamas klausimas. Šiuo atžvilgiu atsakingi pareigūnai gali atsižvelgti į toliau aprašytą informaciją.

- Kiekvienos valstybės teisėje įtvirtinta, kas yra jos piliečiai.
- Tačiau nustatyti pilietybę – tai ne tik patikrinti atitinkamos kilmės šalies pilietybės teisės aktus.
- Reikia susipažinti su kilmės šalies informacija, susijusia tiek su teisės aktais, tiek su praktika.

Pilietybės šalis

- Išsiaiškinus, kad tarptautinės apsaugos prašytojas yra asmuo be pilietybės, būtina nustatyti ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį.
- Įprastinė gyvenamoji vieta reiškia, kad asmuo toje šalyje gyveno, nesvarbu, ar jis tai darė teisėtai, ar ne.
- Atliekant vertinimą reikėtų atsižvelgti į buvimo toje šalyje trukmę, ar tai vyko neseniai, taip pat į asmens ryšį su šalimi.
- Asmuo be pilietybės gali turėti daugiau nei vieną ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį.

Įprastinės gyvenamosios vietos šalis

Konkrečios aplinkybės

Dvi ar daugiau pilietybių. Jei prašytojas turi dvi ar daugiau pilietybių, reikia įvertinti, ar prašytojui apsaugą gali suteikti kuri nors iš jo pilietybės šalių. Jeigu prašytojas gali pasinaudoti kurios nors iš savo pilietybės šalių apsauga, daroma išvada, kad tarptautinė apsauga jam nereikalinga.

Piliečiai, kurių gyvenamoji vieta yra kitoje šalyje. Gali būti ir taip, kad prašytojas turi tam tikros šalies pilietybę, tačiau ilgą laikotarpį gyveno kitoje šalyje. Tokiais atvejais atsakingas pareigūnas turėtų įvertinti, ar prašytojas atitinka pabėgėlio sąlygas ir ar jam reikalinga papildoma apsauga atsižvelgiant į jo pilietybės šalį.

Tačiau faktas, kad prašytojas gyveno kitur, gali būti svarbus, jeigu svarstoma galimybė taikyti saugios trečiosios šalies sąvoką.

Pilietybės atsisakymas. Jeigu prašytojas pareiškia, kad jis atsisakė savo pilietybės, atsakingas pareigūnas turėtų įvertinti, kokios taisyklės taikomos pilietybei konkrečioje šalyje atsisakyti, ir ar prašytojo veiksmai faktiškai galėjo prisidėti prie pilietybės praradimo. Pastaruoju atveju, ir jeigu prašytojas neturi jokios kitos pilietybės, jis turėtų būti laikomas asmeniu be pilietybės.

Ne kilmės šalyje

Ne kilmės šalyje reiškia tikrai fizinį nebuvimo kriterijų.

Direktyvoje 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (Prieglobsčio procedūrų direktyva, PPD) konkrečiau nurodoma, kad jos nuostatos taikomos tarptautinės apsaugos prašymams, pateiktiems valstybių narių teritorijoje, įskaitant pasienį, teritorinius vandenius arba tranzito zonas.

Vadinasi, asmuo, kuris, pavyzdžiui, prašo suteikti apsaugą užsienio ambasadoje, tačiau tuo metu vis dar yra savo kilmės šalyje, nepateks į PD ir PPD taikymo sritį.

Pabėgėlio statusas: visiškai pagrįsta persekiojimo baimė [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Persekiojimas

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	9 straipsnis 4 straipsnio 4 dalis	

Sąvoka „persekiojimas“ Ženevos konvencijoje neapibrėžta. Sąvoka yra lanksti, nesunkiai pritaikoma ir pakankamai atvira siekiant, kad joje atsispindėtų nuolat kintančios persekiojimo formos.

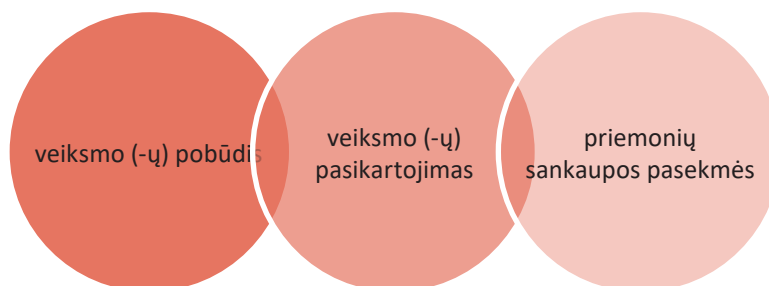
Kad būtų laikomas persekiojimu pagal PD, veiksmas turi būti:

a) **pakankamai rimtas** dėl savo pobūdžio ar kartojimosi ir laikytinas **šiuurkščiu pagrindinių žmogaus teisių pažeidimu**, ypač besąlyginių teisių, nuo įsipareigojimo kurioms negalima nukrypti pagal EŽTK 15 straipsnio 2 dalį

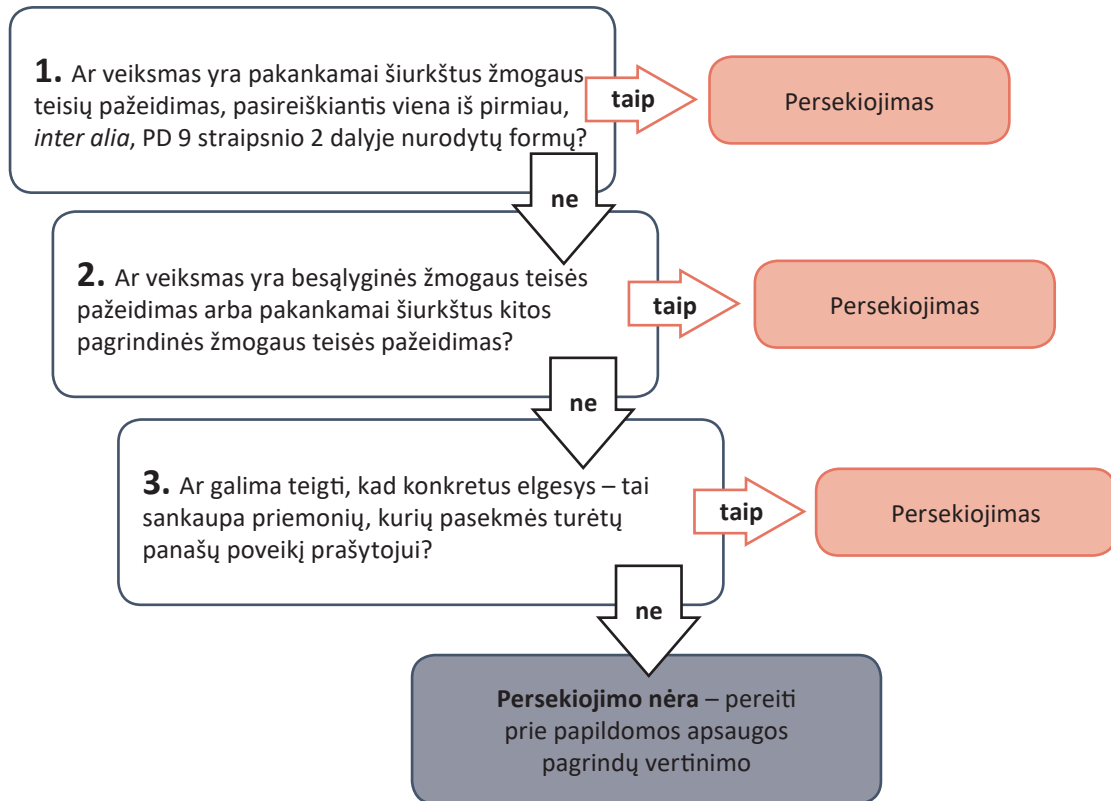
arba

b) **įvairių priemonių sanakaupa**, apimanti žmogaus teisių pažeidimus, kuri yra pakankamai šiuurkšti ir veikia asmenį **panašiai**, kaip nurodyta pirmesniame punkte

Todėl ne kiekvienas netinkamas elgesys reiškia persekiojimą. Informacija, į kurią reikia atsižvelgti siekiant įvertinti, ar yra pasiektas persekiojimo lygis:

Atsakingi pareigūnai gali vadovautis trijų žingsnių praktiniu metodu, kad įvertintų, ar tam tikras elgesys reiškia persekiojimą:

Žingsniai išsamiau aprašyti toliau. Jais siekiama praktiškai padėti atsakingam pareigūnui. Kad būtų nustatyta, jog elgesys reiškia persekiojimą, visada turi būti pasiekta sunkumo riba pagal PD 9 straipsnio 1 dalį.

1. Ar veiksmas reiškia pakankamai sunkų žmogaus teisių pažeidimą atsižvelgiant į vieną iš toliau nurodytų formų? [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

PD 9 straipsnio 2 dalyje konkrečiai nurodomos tam tikros formos, kurios, *inter alia*, gali reikšti persekiojimą tais atvejais, kai pasiekama PD 9 straipsnio 1 dalies a arba b punkte nustatyta reikalaujama riba.

- a. **Fizinio arba psichologinio smurto veiksmai, įskaitant seksualinio smurto veiksmus.** Fizinio arba psichologinio smurto veiksmai prilygsta persekiojimui, jeigu jie yra tokie intensyvūs, kad iš esmės pažeidžia asmens fizinį neliečiamumą arba protinius gebėjimus nepriklausomai priimti sprendimą.
- b. **Teisinės, administracinės, policijos ir (arba) teisminės priemonės, kurios savaime yra diskriminacinės arba įgyvendinamos diskriminuojant.**
- c. **Neproporcingas ar diskriminuojantis persekiojimas ar baudimas.**

Konkrečios aplinkybės

Ar baudžiamasis persekiojimas gali būti laikomas persekiojimu?

Kadangi tarptautinės apsaugos tikslas nėra sudaryti sąlygų asmenims išvengti teisingumo savo kilmės šalyje, baudžiamasis persekiojimas arba bausmė už nusikalstamą veiką paprastai nereiškia, kad asmuo atitinka pabėgėlio sąlygas.

Vis dėlto baudžiamasis persekiojimas galėtų būti prilyginamas persekiojimui ir lemti asmens priskyrimą pabėgėliui, jeigu taikomas vienas ar daugiau iš toliau nurodytų aspektų ir pasekmės pasiektų sunkumo ribą:

- persekiojimas vykdomas pažeidžiant teisės aktuose nustatytas procedūras;
- persekiojimas yra diskriminuojančio pobūdžio. Akivaizdus pavyzdys būtų baudžiamasis persekiojimas dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei, politinių įsitikinimų;

- bausmė vykdoma diskriminuojamai;
- bausmė yra neproporcinga;
- bausmė prilygsta persekiojimui.

Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad prašytojas, be persekiojimo baimės, turi visiškai pagrįstai baimintis persekiojimo kitais pagrindais. Tokiais atvejais ypatingą dėmesį reikėtų skirti galimoms su pabėgėlio statuso nesuteikimu susijusioms aplinkybėms.

d. Atsisakymas teismine tvarka atlyginti žalą, kuris yra neproporcingas ar diskriminuojantis baudimas.

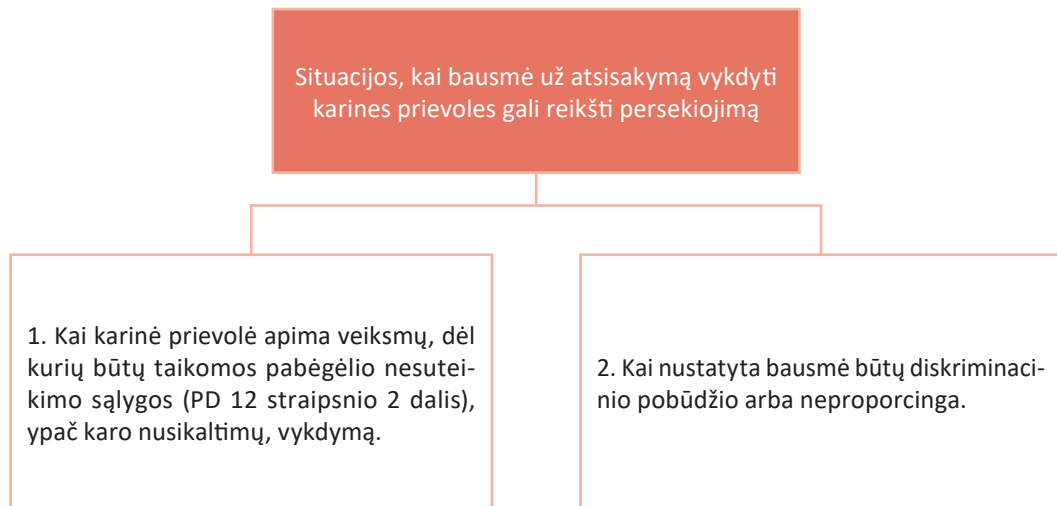
e. Persekiojimas arba baudimas dėl atsisakymo atlikti karo tarnybą konflikto metu, kai atliekant tokią tarnybą reikėtų daryti nusikaltimus ar veiksmus, kuriems taikomi nesuteikimo pagrindai.

Konkrečios aplinkybės

Ar už atsisakymą atlikti karo tarnybą skiriama bausmė reiškia persekiojimą?

Yra dvi situacijos, kai bausmė už atsisakymą vykdyti karines prievoles gali reikšti persekiojimą.

Pirmasis scenarijus yra aiškiai įtrauktas kaip galima persekiojimo forma pagal PD 9 straipsnio 2 dalį.

Tai apima situacijas, kuriose prašytojas tik netiesiogiai dalyvavo darant karo nusikaltimus, pavyzdžiui, teikdamas esminę pagalbą rengiantis daryti arba darant tuos nusikaltimus. Be to, šis scenarijus nėra išimtinai susijęs su situacijomis, kuriose nustatoma, kad karo nusikaltimai jau buvo padaryti, jis taip pat galioja tais atvejais, kai yra pakankamai pagrįsta tikimybė, į kurią atsižvelgiant kyla realus dalyvavimo darant tokius nusikaltimus pavojus.

Vertinimo metu taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, ar buvo prieinama alternatyva atsisakyti atlikti karo tarnybą, kuria pasinaudojęs prašytojas būtų galėjęs išvengti dalyvavimo tariamuose karo nusikaltimuose.

Papildomos rekomendacijos dėl karinio dezertyravimo pateikiamos kitame skirsnyje „Persekiojimo priežastys“ (politiniai įsitikinimai).

f. Su lytimi arba vaikais susiję veiksmai.

Su konkrečia lytimi susiję veiksmai, be kita ko, gali būti seksualinis smurtas, lyties organų žalojimas, priverstinis abortas, priverstinė sterilizacija ir pan. Tokių veiksmų gali būti imamasi dėl įvairių priežasčių, įskaitant su rase, religija, pilietybe, politiniais įsitikinimais susijusias priežastis. Šie veiksmai taip pat gali būti susiję su lytimi ir priklausymu tam tikrai socialinei grupei (žr. toliau konkrečias aplinkybes skirsnyje „Persekiojimo priežastys“ (priklausymas tam tikrai socialinei grupei)).

Su vaikais susiję veiksmai, be kita ko, gali būti nepilnamečių įdarbinimas ginkluotose pajėgose, prekyba vaikais, vaikų prostitucija ir pan. Tokiais veiksmais gali būti pažeidžiamos tam tikros vaiko teisės, pavyzdžiui, nustatytos [Vaiko teisių konvencijoje](#) ir jos fakultatyviuose protokoluose.

Jeigu veiksmas nepatenka į vieną ar daugiau išvardytų sričių, atsakingas pareigūnas vis tiek turėtų pereiti prie aplinkybių nagrinėjimo 2 etape.

2. Ar veiksmu pažeidžiama besąlyginė žmogaus teisė arba pakankamai rimtai pažeidžiama kita pagrindinė žmogaus teisė? [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

a. Kurios teisės?

Besąlyginės žmogaus teisės reiškia absoliučias teises ir joms negali būti taikomos jokios išimtys net ir karo arba ekstremaliosios situacijos metu. EŽTK 15 straipsnio 2 dalyje pateikiamas teisių, kurios negali būti suspenduojamos jokiais aplinkybėmis, sąrašas:

Teisė į gyvybę (išskyrus dėl mirčių, kurios atsiranda dėl teisėtų karo veiksmų)

Kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimas

Vergovės ir tarnystės draudimas

Teisėtumo principas baudžiamojoje teisėje (nusikaltimas negali būti laikomas padarytu, o bausmė negali būti skiriama, jeigu nėra iš anksto galiojančio baudžiamojo įstatymo)

Kitos pagrindinės žmogaus teisės galėtų būti kildinamos iš atitinkamų žmogaus teisių priemonių, pavyzdžiui:

- Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos;
- Jungtinių Tautų tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (TPPTP). Galima pažymėti, kad TPPTP taip pat užsimenama apie tam tikras teises kaip besąlygines. Be EŽTK 15 straipsnio 2 dalyje numatytų teisių, šios teisės apima:
 - draudimą įkalinti asmenį dėl to, kad jis negali įvykdyti sutartinės prievolės;
 - visų asmenų, kad ir kur jie būtų, lygybę prieš įstatymą;
 - minties, sąžinės ir religijos laisvę. Asmens laisvei skelbti savo tikėjimą arba įsitikinimus gali būti taikomi įstatyme aprašyti ir visuomenės saugumui, tvarkai, sveikatai, moralinėms nuostatomis ar kitų asmenų pagrindinėms teisėms ir laisvėms apsaugoti būtini apribojimai.
- Tarptautinės konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo;
- Konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims;
- Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos;
- Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos.

Į klausimą, ar šiuose dokumentuose aprašytas žmogaus teises galima laikyti pagrindinėmis, bus galima atsakyti išanalizavus, ar tai yra pagrindinės svarbos ir kiekvienam asmeniui priklausančios teisės.

b. Kokio sunkumo?

Siekdamas įvertinti, ar pagrindinių teisių pažeidimas yra pakankamai sunkus, atsakingas pareigūnas turėtų išnagrinėti, ar ir kokiu mastu netinkamas elgesys turi poveikį galimybei naudotis atitinkama teise.

Jeigu veiksmas nepatenka į tai, kas išvardyta, atsakingas pareigūnas turėtų pereiti prie 3 etapo.

3. Ar galima teigti, kad konkretų elgesį sudaro įvairios sutelktos priemonės, kurių pasekmės turėtų panašų poveikį prašytojui? [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Elgesys taip pat gali reikšti persekiojimą, jeigu apimama įvairių priemonių visuma, kurios apskritai, o kartais dėl kitų neigiamų asmeninių aplinkybių ir (arba) atsižvelgiant į aplinkybių visumą, turi neigiamą poveikį asmeniui, panašiai kaip ir jo pagrindinių teisių pažeidimas.

Sąvoka „panašiai“ nereiškia sąvokos „taip pat“, todėl gali pakakti mažesnės sunkumo ribos. Vertinimą reikėtų atlikti kiekvienu konkrečiu atveju atskirai, be to, būtina atsižvelgti į prašytojo individualias aplinkybes.

Šios įvairios priemonės gali pažeisti, pavyzdžiui, ekonomines, socialines ir kultūrinės prašytojo teises, kaip antai teisę į išsilavinimą, sveikatą, darbą, socialinę apsaugą, teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime ir pan.

Visiškai pagrįsta baimė [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Prieglobsčio srityje sąvoka „visiškai pagrįsta baimė“ gali būti vertinama kaip apimanti du aspektus, kurie dažnai vadinami šios sąvokos subjektyviu ir objektyviu elementu. Vertinime daugiausia dėmesio skiriama tam, ar baimė yra visiškai pagrįsta (t. y. objektyviam elementui).

‘Baimė’

Baimė gali būti apibrėžiama kaip sielvartą sukianti emocija, kurią išprovokuoja žalos grėsmė, nepaisant to, ar pavojus yra realus ar įsivaizduojamas.

Todėl subjektyvus aspektas yra susijęs su prašytojo jaučiama baime.

Reikėtų pažymėti, kad įvairių asmenų psichologinės reakcijos skiriasi, taip pat ir atsidūrus toje pačioje situacijoje. Baimės išgyvenimas yra iš esmės susijęs su tokiais veiksniais kaip prašytojo asmenybė, amžius, socialinė ir kultūrinė aplinka, ankstesnė patirtis. Atsakingi pareigūnai turėtų atsižvelgti į prašytojo asmeninę padėtį, taip pat baimės išraišką, kurią galima nustatyti iš jo pareiškimų.

Kadangi baimę grįžti į savo šalį gali sukelti įvairios skirtingos priežastys, nebūtina, kad jos visos būtų susijusios su persekiojimu, kaip jis apibrėžtas PD. Be to, nebūtina nustatyti, ar persekiojimo baimė yra pagrindinis prašytojo motyvas, jeigu tokią baimę galima nustatyti.

Konkrečios aplinkybės

Kada prašytojas nerodo baimės. Tam tikrais atvejais prašytojas gali aiškiai nurodyti išgyvenantis baimę. Kitais atvejais jis gali pareikšti, kad neturi jokių baimių. Tačiau baimės nebuvimas galėtų būti laikomas nesvarbiu, kai, atsižvelgiant į aplinkybes, galima objektyviai pagrįsti, kad tokiomis aplinkybėmis kiekvienas asmuo susidurtų su rizika.

Visiškai pagrįsta

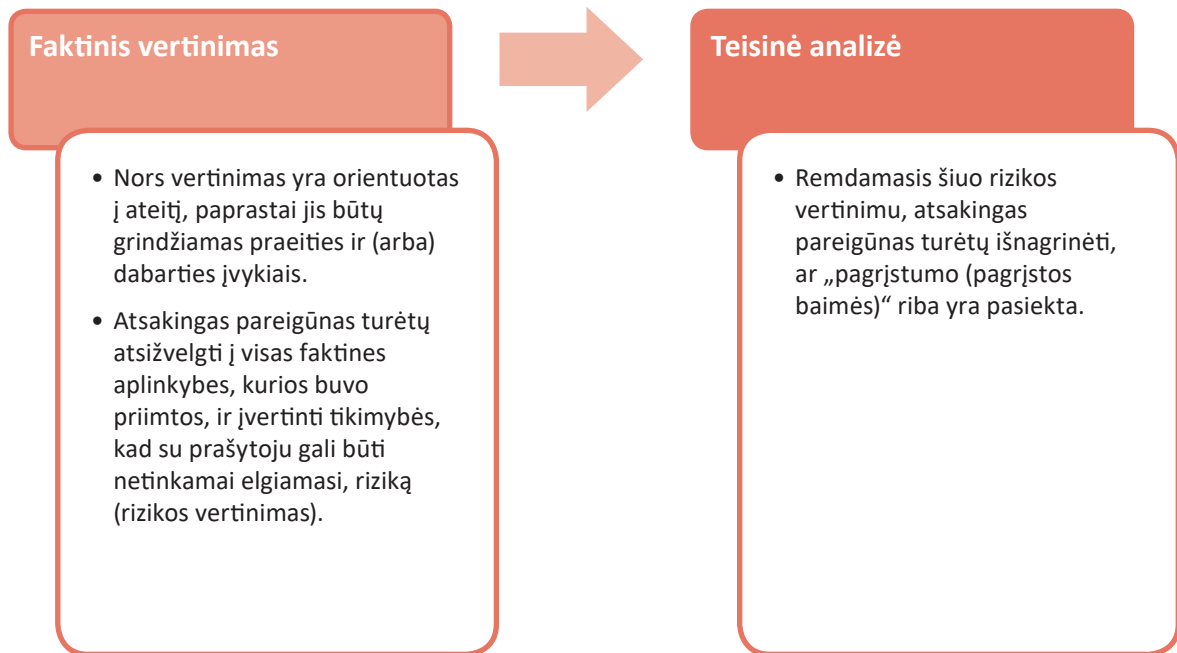
Kad baimė būtų laikoma visiškai pagrįsta, prašytojo subjektyvi baimė turėtų būti objektyviai pagrįsta.

Kadangi pabėgėlio apibrėžties visiško pagrįstumo aspektas yra susijęs su tikimybe, kad prašytojas bus persekiojamas, laipsniu, iš esmės reikia faktiškai įvertinti riziką (žr. *EASO praktinį vadovą „Įrodymų vertinimas“*). Atlikdamas šį vertinimą, atsakingas pareigūnas prašytojo individualią padėtį turėtų įvertinti atsižvelgdamas į informaciją apie bendrą padėtį kilmės šalyje (pvz., politinę, religinę, socialinę arba saugumo). Šiuo atžvilgiu gali būti svarbi informacija apie šeimos narių arba panašioje kaip ir prašytojas padėtyje esančių asmenų persekiojimą.

Siekiant įvertinti visišką pagrįstumą kaip teisinį reikalavimą:

- ✓ pirma, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad vertinime daugiausia dėmesio būtų skiriama baimės visiškam pagrįstumui išsiaiškinti **tuomet, kai priimamas sprendimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo**, t. y. prašytojo visiškai pagrįsta baimė turi būti aktuali. Priežastys, dėl kurių asmuo bėga, ilgainiui gali pasikeisti arba visiškai išnykti arba priešingai – atsirasti pabėgus (žr. toliau skirsnyje „*Sur place* kylantis tarptautinės apsaugos poreikis“);
- ✓ antra, visiškai pagrįsta baimė yra grindžiama rizikos vertinimu, kuris yra **orientuotas į ateitį**. Dėl sunkumų spėjant, kas atsitiktų prašytojui grįžus, šiuo požiūriu kyla didelė subjektyvaus vertinimo rizika. Todėl labai

svarbu, kad visiškai pagrįstos baimės vertinimas būtų atliktas vadovaujantis objektyvia metodika ir kad būtų vengiama spėlojimų. Tokią metodiką dėl faktinio šio vertinimo aspekto galima rasti [EASO praktiniame vadove „Įrodymų vertinimas“](#).

Konkrečios aplinkybės

Ankstesnio persekiojimo patirtis. Faktas, kad prašytojas anksčiau buvo persekiojamas, pats savaime nereiškia rizikos, kad jis bus persekiojamas ateityje. Vis dėlto ankstesnis persekiojimas arba grasinimai būtų rimti visiškai pagrįstos baimės požymiai. Tokiu atveju atsakingas pareigūnas privalės įrodyti, kad persekiojimas nepasikartos, jei prašytojas grįžtų į savo šalį.

Be to, priklausomai nuo nacionalinės praktikos, gali būti atvejų, kai įrodinėjant, jog žala nepasikartos, ankstesnis persekiojimas buvo tokio **žiauraus pobūdžio**, kad žala laikoma tęstine. Tokiu atveju negalima tikėtis, kad prašytojas grįš į persekiojimo vietą, nes grįžęs jis galėtų patirti tokį pat žiaurų psichologinį sielvartą kaip ir persekiojimo metu.

Atsakingi pareigūnai privalo atsižvelgti į tai, kad, **kita vertus, ankstesnio persekiojimo nebuvimas nereiškia, jog ateityje nekils persekiojimo rizikos.** Prašytojo baimė gali būti visiškai pagrįsta ir nepriklausyti nuo jo ankstesnės ar esamos patirties.

Tačiau persekiojimo rizika grįžus į kilmės šalį visada turėtų būti vertinama kaip individuali rizika.

Pabėgėlio statusas: persekiojimo priežastys [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	10 straipsnis	

Ženevos konvencijoje numatyti penki persekiojimo pagrindai, kuriais remiantis pripažįstamas pabėgėlio statusas: rasė, religija, tautybė, priklausymas tam tikrai socialinei grupei ir politiniai įsitikinimai. Tai nėra vienas už kitą viršesni pagrindai ir atitinkamoje byloje gali būti svarbūs keli pagrindai.

Taip pat svarbu pažymėti, kad persekiojimo priežastis negali būti faktinė prašytojo ypatybė, bet gali būti jam priskirta.

Be to, visi toliau nurodyti pagrindai galėtų būti taikomi pareiškiant ieškinį, taip pat prašytojui nesiimant jokių veiksmų.

Vertinimas negali būti grindžiamas prielaida, kad asmuo galėjo išvengti persekiojimo susilaikydamas nuo tam tikros praktikos, susijusios su šiais pagrindais, pavyzdžiui, religinės praktikos, lytinės tapatybės, lytinės orientacijos ar politinių įsitikinimų išreiškimo.

Rasė [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Pagal PD **rasės** sąvoka visų pirma apima:

odos spalvą	kilmę	priklausymą konkrečiai etninei grupei
-------------	-------	---------------------------------------

Odos spalva yra susijusi su įprasta rasės apibrėžtimi, naudojama nurodant pagrindines žmonijos grupes atsižvelgiant į jų fizines savybes ir išvaizdą.

Kilmė reiškia bendrais protėvių ryšiais susaistytas grupes, pavyzdžiui, genties, klanų, kastų, tam tikros paveldimos kilmės bendruomenės narius.

Nėra jokios bendros sutartos **etninės grupės** apibrėžties, tačiau paprastai ji vertinama kaip bendruomenė (įskaitant mažumą ir (arba) vietos gyventojus), turinti bendras savybes, pavyzdžiui, kalbą, religiją, bendrą istoriją, kultūrą, tradicijas ir papročius, gyvenimo būdą, gyvenamąją vietą ir pan.

Etninė kilmė yra pagrindas, kuris gali būti priskiriamas tiek rasei, tiek tautybei (žr. toliau poskirsnį „Tautybė“).

Religija [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Pagal PD **religijos** sąvoka visų pirma apima:

teistinių, neteistinių ir ateistinių įsitikinimų turėjimą	dalyvavimą privačiose ar viešose oficialiose religinėse apeigose atskirai arba bendruomenėje kartu su kitais arba susilaikymą nuo tokio dalyvavimo	dalyvavimą atliekant kitus religinius veiksmus arba išreiškiant įsitikinimus arba susilaikymą nuo tokio dalyvavimo
	dalyvavimą asmeninėse arba bendruomenės apeigose, grindžiamose arba privalomose pagal bet kokius religinius įsitikinimus, arba susilaikymą nuo tokio dalyvavimo	

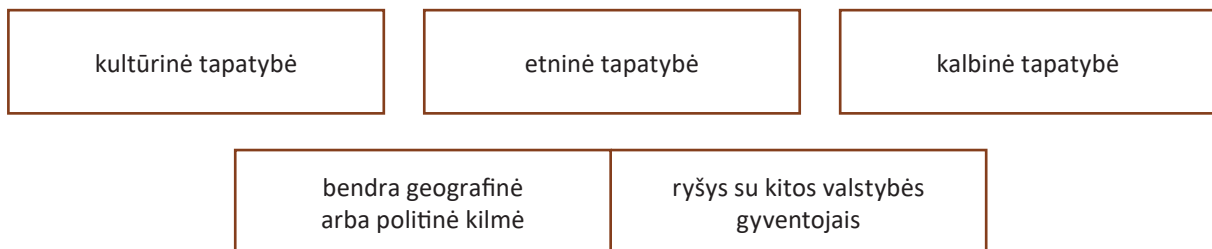
Religijos pagrindas PD yra plačiai ir lanksčiai apibrėžtas, įskaitant elgesį, grindžiamą arba privalomą pagal bet kokius religinius įsitikinimus, kurie gali reikšti kasdienį elgesį, gyvenimo būdą ir bendruomenės tradicijas bei papročius.

Vertinant šį pagrindą taip pat labai svarbu atsižvelgti į teisę neapraktikuoti religijos, teisę į ateizmą arba teisę pakeisti religiją. Tai taip pat apima galimybę viešai praktikuoti religiją, įskaitant teisę propaguoti tikėjimą skatinant atsiversti į kitą religiją.

Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad žalingos religinės praktikos naudojimas, galintis paveikti asmens fizinį ar psichologinį neliečiamumą, nepriskiriamas tarptautinių žmogaus teisių apsaugos ir pabėgėlių teisės taikymo sričiai.

Tautybė [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Pagal PD **tautybės** sąvoka neturi apsiriboti **pilietybe kaip tokia** arba jos neturėjimu; ši sąvoka visų pirma turi apimti **priklausymą grupei, kuriai būdingos šios savybės**:

Kalbant apie etninės kilmės aspektą, pažymėtina, kad tautybės ir rasės pagrindai dažnai sutampa (žr. pirmiau poskirsnį „Rasė“).

Pažymėtina, kad asmens persekiojimas dėl to, kad jis neturi pilietybės, turi būti priskiriamas šiam pagrindui.

Priklausymas tam tikrai socialinei grupei [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Sąvoka „tam tikra socialinė grupė“ suprantama kaip lankstus konstruktas, kuris ilgainiui gali kisti. Vis dėlto siekiant išsaugoti Ženevos konvencijos ir PD vientisumą ir užtikrinti, kad dėl to kiti pagrindai netaptų pertekliniai, šis pagrindas negali būti aiškinamas kaip „viską apimanti“ kategorija.

Pagal PD laikoma, kad grupė sudaro tam tikrą socialinę grupę, kai:

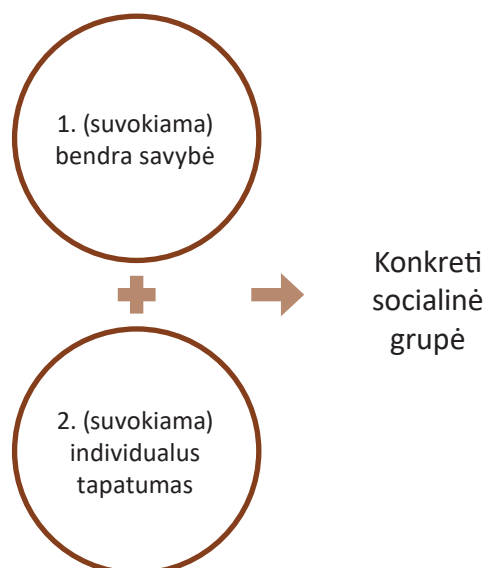
- tos grupės nariai turi tas pačias prigimtines savybes ar bendrą istoriją, kurios negalima pakeisti, arba turi tas pačias savybes ar įsitikinimus, kurie yra tokie svarbūs to asmens tapatumui ar sąžinei, kad jis neturėtų būti verčiamas jų atsisakyti, ir
- ta grupė turi individualų tapatumą atitinkamoje šalyje, nes aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią.

Šie elementai išsamiau aprašyti toliau.

Bendra savybė

Bendra savybė turi būti:

- **įgimta**: paprastai tai būna savybės, kurias turi gimęs žmogus (pvz., lytiškumas ir lytis), tačiau reikėtų pažymėti, kad savybės nebūtinai turi būti nekintamos arba nekeičiamos, arba

- **bendra kilmė, kurios negalima pakeisti:** pavyzdžiui, paveldimas statusas, socialinė kilmė arba išsilavinimas arba ankstesnė patirtis, arba
- savybės arba įsitikinimai, kurie turi tokią **stiprią įtaką tapatybei arba sąmonei**, kad asmuo neturėtų būti verčiamas jų atsisakyti.

Vien persekiojimo fakto neužtenka, kad būtų galima vartoti sąvoką „tam tikra socialinė grupė“, nes taip šio pagrindo turinys netektų prasmės.

Nebūtina, kad grupės, kuriai yra būdingos bendros savybės, nariai pažinotų vieni kitus, turėtų ryšių arba būtų susiję koku nors kitu būdu. Grupės dydis taip pat nėra svarbus.

Individualaus tapatumo suvokimas

Tai, kad grupė suvokiama kaip atskiras darinys, nereiškia, kad tai yra neigiama.

Supančios visuomenės suvokimui įtaką gali daryti kultūra, papročiai ar tradicijos. Vadinasi, norėdami įvertinti šį kriterijų, atsakingi pareigūnai privalo tinkamai atsižvelgti į informaciją apie atitinkamą kilmės šalį. „Individualaus tapatumo“ kriterijus gali būti tenkinamas vienos šalies, bet ne kitos atžvilgiu.

Remiantis galiojančiu baudžiamuoju įstatymu, kuris yra konkrečiai nukreiptas į tam tikrus asmenis, būtų galima patvirtinti išvadą, kad tie asmenys turėtų būti laikomi sudarančiais tam tikrą socialinę grupę. Diskriminuojanti praktika taip pat gali reikšti, kad „individualaus tapatumo“ kriterijus yra tenkinamas.

Konkrečios aplinkybės

Lytis, lytinė tapatybė ir seksualinė orientacija

Siekiant apibrėžti konkrečią socialinę grupę, prašytojo **lyties, įskaitant lytinę tapatybę ir seksualinę orientaciją**, klausimams, kurie gali būti susiję su tam tikromis teisinėmis tradicijomis ir papročiais, kurių laikantis, pavyzdžiui, gali būti žalojami lyties organai, atliekama priverstinė sterilizacija arba priverstinis abortas, reikėtų skirti tinkamą dėmesį tiek, kiek jie susiję su prašytojo visiškai pagrįsta persekiojimo baime.

Seksualinė orientacija / lytinė tapatybė reiškia asmens gebėjimą justti stiprų emocinį, jausminį ir (arba) seksualinį potraukį ir (arba) turėti intymių ir lytinių santykių su kitos lyties, tos pačios lyties arba ne vienos lyties asmenimis. Ją galima suprasti kaip spektrą, kurio viename gale – visiškai heteroseksualumas, kitame – visiškai homoseksualumas, o tarp jų – biseksualumas. Seksualinės orientacijos supratimas įvairiose šalyse ir skirtingoje kultūrinėje aplinkoje gali labai skirtis.

Seksualinė orientacija yra būdinga asmens savybė ir nėra jokios abejonės, kad tai gali būti bendra tam tikros socialinės grupės apibrėžties savybė.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad lytinė orientacija negali būti suprantama kaip apimanti veiksmus, kurie pagal valstybių narių nacionalinę teisę laikomi nusikaltimu.

Lytinė tapatybė suprantama kaip kiekvieno asmens giliai juntamas ir individualus savo lyties suvokimas, galintis sutapti arba nesutapti su įgimta biologine lytimi, įskaitant savo kūno pajautą (dėl to gali būti savo noru medicininėmis, chirurginėmis ar kitokiomis priemonėmis keičiama kūno išvaizda arba funkcijos) ir kitokius lyties raiškos būdus, įskaitant aprangą, kalbėseną ir manieras.

Lytis reiškia daugiau nei asmens biologinę lytį. Tai yra socialinis, kultūrinis ir psichologinis konstruktas, kurį visuomenė kuria remdamasi lytimi ir kuris reiškia dviejų lyčių „vaidmenis“.

Lytimi, lytine tapatybe ir seksualine orientacija pagrįsto persekiojimo veiksmuose dažnai dalyvauja nevalstybiniai subjektai, įskaitant prašytojo šeimą.

Nacionaliniu lygmeniu gali galioti papildomos rekomendacijos dėl grupių, kurios sudaro tam tikras socialines grupes.

Nacionalinės rekomendacijos

Politiniai įsitikinimai [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Pagal PD **politinių įsitikinimų** sąvoka visų pirma apima toliau nurodytą informaciją.

Turimos pažiūros, įsitikinimai ar tikėjimas...

... tam tikru klausimu, susijusiu su galimais persekiojimo vykdytojais ir jų politika ar metodais...

... nesvarbu, ar prašytojas pagal tas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą ėmėsi veiksmų

Svarbus PD pateiktos apibrėžties aspektas yra tas, kad politiniai įsitikinimai gali būti ne tik valstybės, bet ir nevalstybinių subjektų vykdomo persekiojimo pagrindas. Tai platesnė sąvoka, apimanti ne tik nuomonę dėl oficialios vyriausybės politikos, kuri gali būti susijusi su politikos turiniu, taip pat metodais, kuriuos bet koks persekiotojas gali naudoti įgyvendindamas šią politiką.

Konkrečios aplinkybės

Karo tarnybos vengimas. Karo tarnybos vengimas gali būti su politinių įsitikinimų pagrindu susijęs konkretus atvejis. Kad šį atvejį būtų galima vertinti kaip svarbų persekiojimo pagrindą, dalyvavimas kariniuose veiksmuose turėtų prieštarauti tikriems prašytojo politiniams, religiniams ar moraliniams įsitikinimams. Rekomendacijos, kaip įvertinti, ar bausmė už tokį vengimą reikštų persekiojimą, pateiktos pirmiau prie skilties „Persekiojimas“ konkrečių aplinkybių.

Valstybės tarnautojai. Persekiojotai gali manyti, kad valstybės tarnautojai laikosi vyriausybei palankių politinių įsitikinimų.

Išvykimo iš šalies faktas. Tam tikrais atvejais vien nereguliaraus išvykimo iš kilmės šalies arba apsiostojimo užsienyje faktą kilmės šalies institucijos galėtų suvokti kaip konkrečius politinius įsitikinimus.

Ryšys / „dėl <...> priežasčių“ [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	9 straipsnio 3 dalis	

Persekiojimo veiksmai iš esmės nereiškia, kad asmuo yra pabėgėlis, išskyrus atvejus, kai persekiojimas vykdomas dėl vienos (ar daugiau) pirmiau išvardytų priežasčių. Tarp priežasties ir persekiojimo arba apsaugos nuo tokio persekiojimo nebuvimo turi būti priežastinis ryšys.

Ryšys galėtų būti, kaip nurodyta toliau.

- **Ryšys su persekiojimo veiksmais.** Šiuo atveju prašytojo persekiojimo baimė yra susijusi su jo (faktine ar priskiriama) rase, religija, pilietybe, priklausymu tam tikrai socialinei grupei arba politiniais įsitikinimais.

- **Ryšys su apsaugos nebuvimu.** Yra atvejų, kai persekiojimas gali būti vykdomas dėl su pabėgėlio apibrėžtimi nesusijusių priežasčių, tačiau apsaugą teikiantys subjektai jį toleruoja, skatina arba neužkerta jam kelio dėl vieno iš penkių pagrindų. Reikalavimas nustatyti ryšį būtų tenkinamas nesant apsaugos.

Prašytojas gali negebėti įrodyti su persekiojimu susijusių persekiotojo ketinimų arba motyvų. Sunku tikėtis, kad persekiotojai aiškiai save identifikuos, prisiims atsakomybę už savo veiksmus ar paaiškins savo motyvus. Vis dėlto, atsižvelgiant į aplinkybių visumą, galima padaryti reikiamą išvadą.

Konkrečios aplinkybės

Motyvų įvairovė. Persekiojimas galėjo būti vykdomas dėl kitų priežasčių, ne tik dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų. Svarbu pažymėti, kad, norint nustatyti tinkamą priežastinį ryšį, nebūtina, kad veiksmų motyvas būtų tik vienas iš penkių pagrindų.

Papildoma apsauga [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
2 straipsnio f punktas	

Kaip matyti iš pavadinimo, papildoma apsauga turėtų būti naudojama kaip papildoma tarptautinės apsaugos forma, kuria papildomas pabėgėlio statusas. Vadinasi, **papildoma apsauga asmeniui turėtų būti suteikta tik jeigu netenkinami pabėgėlio statuso reikalavimai.**

Visų pirma reikėtų paaiškinti du papildomos apsaugos aspektus: realus pavojus ir didelė žala.

Realus pavojus

Realus pavojus reiškia įrodymo kriterijų, kuris taikomas atliekant rizikos vertinimą, kai sprendžiamas papildomos apsaugos klausimas. Tai yra faktinis vertinimas ir jis aiškinamas kaip susijęs su **pagrįstu tikimybės laipsniu** (žr. EASO praktinį vadovą „Įrodymų vertinimas“).

Didelė žala

Didelė žala apibūdinamas asmens teisių ribojimo pobūdis ir intensyvumas (sunkumas). Kad šis ribojimas būtų didelis, jis turi būti pakankamai sunkus. Be to, tai negali būti bet kokio tipo žala, diskriminacija ar teisių pažeidimas. PD 15 straipsnyje nustatyta atitinkamos didelės žalos taikymo sritis šiose nuostatose:

Didelė žala yra:

a) mirties bausmė ar egzekucija arba

b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas kilmės šalyje, arba

c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui, kylanti dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.

Šių rūšių žala pati savaime reiškia pakankamą sunkumą.

Skirtingoms nuostatoms netaikoma nustatyta hierarchinė arba chronologinė struktūra. Paaiškėjus, kad turi būti taikoma daugiau nei viena PD 15 straipsnio nuostata, atsakingas pareigūnas turėtų taikyti geriausiai individualų atvejį atitinkančią nuostatą. Negalima atmesti galimybės, kad tam tikrais atvejais papildoma apsauga galėtų būti pagrįstai taikoma remiantis daugiau nei vienu pagrindu.

Mirties bausmė ar egzekucija [grįžti į kontrolinį sąrašą]

Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
15 straipsnio a punktas	

Mirties bausmė pati savaime ir bet kokiomis aplinkybėmis pagal PD 15 straipsnį laikoma didele žala. Nebūtina, kad bausmė jau būtų paskirta. Vien aplinkybė, kad prašytojui grįžus kyla pavojus sulaukti mirties bausmės, galėtų būti laikomas pakankama aplinkybe, pagrindžiančia papildomos apsaugos poreikį.

Kaip matyti iš pridėto termino „egzekucija“, į 15 straipsnio a punktą taip pat įtrauktas tyčinis asmens nužudymas, kurį įvykdo nevalstybiniai subjektai, įgyvendinantys tam tikrus įgaliojimus. Tai taip pat gali apimti nužudymą be teismo nuosprendžio, tačiau turi būti tyčinės ir formalios baudmės aspektas.

Konkrečios aplinkybės

Mirties baudmės moratoriumas. Tais atvejais, kai mirties bausmei taikomas moratoriumas, tačiau pati mirties bausmė neuždrausta, prašytojui gali kilti realus mirties baudmės ar egzekucijos pavojus.

Jeigu negalima atmesti realaus mirties baudmės įvykdymo pavojaus, tai taip pat gali sukelti baimę ir sielvartą, kuris prilygintas PD 15 straipsnio b punkte aprašyti didelei žalai.

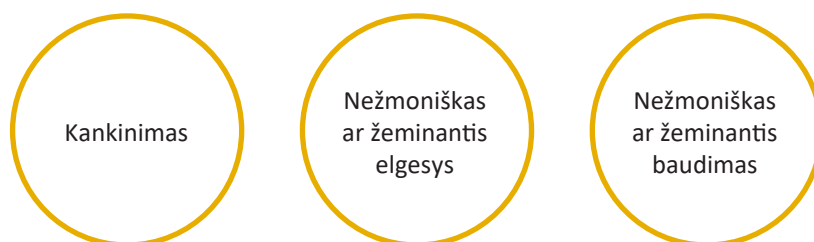
Mirties baudmės alternatyvos. Mirties baudmės alternatyvos, pavyzdžiui, įkalinimas iki gyvos galvos, ypač tais atvejais, kai nėra jokių išankstinio paleidimo galimybių, turėtų būti vertinamos papildomai atsižvelgiant į galimą apsaugos poreikį pagal PD 15 straipsnio b punktą.

Su pabėgėlio statuso nesuteikimu susijusios aplinkybės. Kai kuriais atvejais prašytojui būtų buvusi skirta mirties bausmė už padarytą sunkų nusikaltimą arba kitas veikas, kurios priskiriamos su pabėgėlio statuso nesuteikimu susijusioms aplinkybėms (PD 12 ir 17 straipsniai). Todėl nors PD 15 straipsnio a punkto kriterijai būtų tenkinami, reikėtų išnagrinėti su pabėgėlio statuso nesuteikimu susijusias aplinkybes. Žr. [EASO praktinį vadovą „Pabėgėlio statuso nesuteikimas“](#).

Kankinimas arba nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
15 straipsnio b punktas	

PD 15 straipsnio b punktas iš esmės atitinka EŽTK 3 straipsnį. Todėl Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTK) jurisprudencijoje pateiktos atitinkamos rekomendacijos, kurios gali padėti įvertinti, ar elgesys atitinka PD 15 straipsnio b punkto sąlygas ir sąvokas.

Jurisprudencijoje dažnai nėra aiškaus skirtumo tarp kankinimo ir nežmoniško arba žeminančio elgesio, tačiau bet kuriuo atveju reikalaujama, kad netinkamas elgesys būtų ne sunkesnio nei galimas lygio.

Vertinimas priklauso nuo visų bylos aplinkybių, pavyzdžiui, nuo elgesio trukmės, jo fizinio ir (arba) psichinio poveikio ir tam tikrais atvejais lyties, amžiaus ir asmens sveikatos būklės. Tikslas, kuriuo buvo elgiamasi, ir nusikaltėlio ketinimai taip pat gali būti svarbūs veiksniai.

Jeigu tam tikras elgesys jau įvertintas kaip persekiojimas, reikėtų manyti, kad sunkumo lygis, kurio reikalaujama pagal PD 15 straipsnio b punktą, taip pat yra pagrįstas.

Kankinimas

Kankinimas – tai sąmoningas žiaurus, nežmoniškas arba žeminantis elgesys sunkinančiomis aplinkybėmis, kuriam priskiriama tam tikra stigma.

Remiantis susijusiais informaciniais dokumentais, pavyzdžiui, [Konvencija prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą](#), kankinimas suprantamas kaip:

- ✓ **tyčinis veiksmas,**
- ✓ kuris sukelia **stiprų fizinį ar psichinį skausmą ar kančias,**
- ✓ siekiant tokių **tikslių**, kaip antai išgauti iš jo ar trečiojo asmens informaciją arba prisipažinimą, nubausti jį už kokį nors veiksma, kurį jis arba trečiasis asmuo įvykdė ar yra įtariamas jį įvykdęs, arba įbauginti ar priversti jį arba trečiajį asmenį ką nors padaryti, arba dėl bet kurios koku nors diskriminavimu grindžiamos priežasties.

Nors konvencijoje papildomai reikalaujama, kad kankinimo veiksmą sukeltų arba jį ragintų padaryti viešosios valdžios pareigūnas, PD aiškiai nurodoma, kad didelę žalą taip pat gali sukelti nevalstybiniai subjektai (žr. toliau skirsnį „Su persekiojimu ir didele žala susiję subjektai“). PD 15 straipsnio b punktui netaikomos jokios išimtys.

Nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas

Skirtumas tarp kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo yra labiau susijęs su šių elementų laipsniu, o ne pobūdžiu.

Tai apima įvairų netinkamą elgesį, kuris atitinka tam tikrą sunkumo lygį.

Nežmoniškas: reiškia elgesį arba baudimą, kuriuo sąmoningai sukeliama intensyvi psichinė arba fizinė kančia (kurios nepasiekia kankinimo ribos).

Žeminantis: reiškia elgesį arba baudimą, dėl kurio padidėja aukos baimė, sielvartas ir nevisavertiškumo jausmas, dėl kurio aukos gali jaustis pažemintos arba nuvertintos.

Reikėtų pažymėti, kad konkretus tikslas nėra būtinas. Vertinimas, ar elgesys arba baudimas yra nežmoniškas arba žeminantis, taip pat reiškia subjektyvų tokį elgesį ir (arba) baudimą patiriančio asmens vertinimą.

Konkrečios aplinkybės

Neįmanoma gauti tinkamų sveikatos priežiūros paslaugų. Kankinimas arba nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas turi būti sukeltas tyčia. Todėl galima žala, kurią prašytojas gali patirti dėl sunkios ligos, jei bus grąžintas į savo kilmės šalį, nepateks į PD 15 straipsnio b punkto taikymo sritį, išskyrus atvejus, kai tokiam prašytojui tyčia atimama teisė į sveikatos priežiūrą. Todėl nors tinkamos sveikatos priežiūros nebuvimas yra svarbi aplinkybė atsižvelgiant į negrąžinimo principą pagal EŽTK 3 straipsnį, ji nepriskiriama nežmoniško arba žeminančio elgesio taikymo sričiai, kaip aprašyta PD 15 straipsnio b punkte. Priskiriant prašytoją prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal PD, būtina, kad egzistuotų didelę žalą sukeliantis subjektas.

Baudžiamasis persekiojimas ir baudimas už įprastus nusikaltimus. Baudžiamasis persekiojimas ir baudimas už įprastus nusikaltimus nebus apibūdinamas kaip nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas, išskyrus atvejus, kai esama konkrečių sunkinančių aplinkybių, patvirtinančių prielaidą, kad baudžiamasis persekiojimas arba baudimas yra pernelyg nesąžiningas arba neproporcingas. Atliekant vertinimą, taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, ar buvo paisoma teisės į teisingą bylos nagrinėjimą.

Verta pažymėti, kad nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas gali būti nustatomas, net jeigu prašytojas padarė baudžiamąjį nusižengimą. Jeigu tokioje byloje nustatomas apsaugos poreikis, su pabėgėlio statuso nesuteikimu susijusios aplinkybės vis tiek gali būti svarbios. Žr. [EASO praktinį vadovą „Pabėgėlio statuso nesuteikimas“](#).

Laisvės atėmimas. Valstybė privalo užtikrinti, kad sulaikytas asmuo būtų apgyvendintas tokiomis sąlygomis, kurios suderinamos su žmogaus orumu. Tokios priemonės įgyvendinimo būdas ir metodai negali sukelti asmeniui kančių arba nepatogumų, kurie būtų didesni nei neišvengiamos kančios, patiriamos netekus laisvės.

Vertinant sulaikymo sąlygas galima atsižvelgti, pavyzdžiui, į šiuos bendrus aspektus: ribotoje erdvėje esančių sulaikytų asmenų skaičių, sanitarijos įrenginių, šildymo, apšvietimo, miegojimo sąlygų, maisto, poilsio, bendravimo su išorės pasauliu ir pan. tinkamumą.

Didelė asmeninė grėsmė dėl nesirenkamojo smurto vykstant tarptautiniam ar vidaus ginkluotam konfliktui [grijęti į kontrolinį sąrašą]

Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
15 straipsnio c punktas	

Informacija, kurią reikia nustatyti norint taikyti PD 15 straipsnio c punktą, yra:

Be to, reikėtų pažymėti, kad PD 15 straipsnio c punkto taikymas iš esmės priklauso nuo bendros padėties kilmės šalyje. Todėl šiuo atžvilgiu labai svarbu įvertinti objektyvią ir naujausią informaciją apie kilmės šalį.

Tarptautinis arba vidaus ginkluotas konfliktas

Tarptautinis arba vidaus ginkluotas konfliktas

Kaip nusprendė ESTT byloje *Diakité*, ginkluoto konflikto apibrėžtis pagal tarptautinę humanitarinę teisę netaikoma PD 15 straipsnio c punkto kontekste. Todėl siekiant įvertinti, ar vyksta (tarptautinis arba vidaus) ginkluotas konfliktas, nereikalaujama, kad būtų tenkinami tarptautinėje humanitarinėje teisėje nustatyti kriterijai.

Siekiant nustatyti, ar vyksta ginkluotas konfliktas PD 15 straipsnio c punkto prasme, pakanka toliau nurodytų dviejų elementų:

- ✓ dalyvauja dvi ar daugiau ginkluotųjų grupuočių, nesvarbu, ar tai valstybinės ar nevalstybinės ginkluotosios grupuotės;
- ✓ konfrontacija tarp šių dviejų ginkluotųjų grupuočių.

Nebūtina atskirai įvertinti ginkluotų susirėmimų intensyvumo, dalyvaujančių ginkluotųjų pajėgų organizacijos lygio ar konflikto trukmės.

Be to, pagal PD 15 straipsnio c punktą nebūtina daryti skirtumo tarp tarptautinio ir vidaus ginkluoto konflikto, nes nuostata vienodai taikoma tarptautiniam ir vidaus ginkluotam konfliktui.

Ginkluotas konfliktas gali vykti tik tam tikrose teritorijos dalyse.

Tam tikrose šalyse arba tam tikrose kilmės šalies dalyse gali galioti rekomendacijos dėl situacijos kvalifikavimo kaip (tarptautinio ar vidaus) ginkluoto konflikto.

Nacionalinės rekomendacijos

Civiliai

Civilio statusas yra būtinoji sąlyga norint pasinaudoti pagal PD 15 straipsnio c punktą suteikiama apsauga, nes nuostatos tikslas yra apsaugoti tik tuos asmenis, kurie nedalyvauja konflikte. Tai apima galimybę taikyti PD 15 straipsnio c punktą buvusiems kovotojams, kurie nuoširdžiai ir visam lakui atsisakė karinės veiklos.

Apsaugos poreikio vertinimas yra į ateitį orientuotas vertinimas. Todėl pagrindinis sprendimas klausimas yra susijęs su tuo, ar prašytojas, jei grįš, bus civilis, ar ne. Faktas, kad asmuo anksčiau dalyvavo priešiškoje veikloje, nebūtinai reiškia, kad PD 15 straipsnio c punktas jiems nebus taikomas.

Todėl sąvoka **civilis** reiškia asmenį, kuris nėra kurios nors konflikto šalies narys ir nedalyvauja priešiškoje veikloje. Vertinant PD 15 straipsnio c punkto taikymą prašytojui, kuris anksčiau dalyvavo priešiškoje veikloje, gali būti svarbu išnagrinėti, pavyzdžiui, ar jis dalyvavo savanoriškai, ar per prievartą. Kalbant apie buvusius kovotojus, pažymėtina, kad taip pat gali būti svarbu apsvarstyti su pabėgėlio statuso nesuteikimu susijusias aplinkybes (žr. [EASO praktinį vadovą „Netaikymo nuostatos“](#)).

Reikėtų pažymėti, kad aktyvus dalyvavimas priešiškoje veikloje nebūtinai reiškia, jog buvo atvirai nešiojamas ginklas, bet gali apimti ir esminę logistinę ir (arba) administracinę paramą kovotojams.

Kilus abejonėms dėl asmens civilio statuso, reikėtų laikytis į apsaugą orientuoto požiūrio ir asmuo turėtų būti laikomas civiliu.

Gali būti nustatytos papildomos nacionalinės rekomendacijos dėl asmenų priskyrimo civiliams arba neciviliams, dalyvaujantiems konkrečiame ginkluotame konflikte.

Nacionalinės rekomendacijos

Nesirenkamasis smurtas

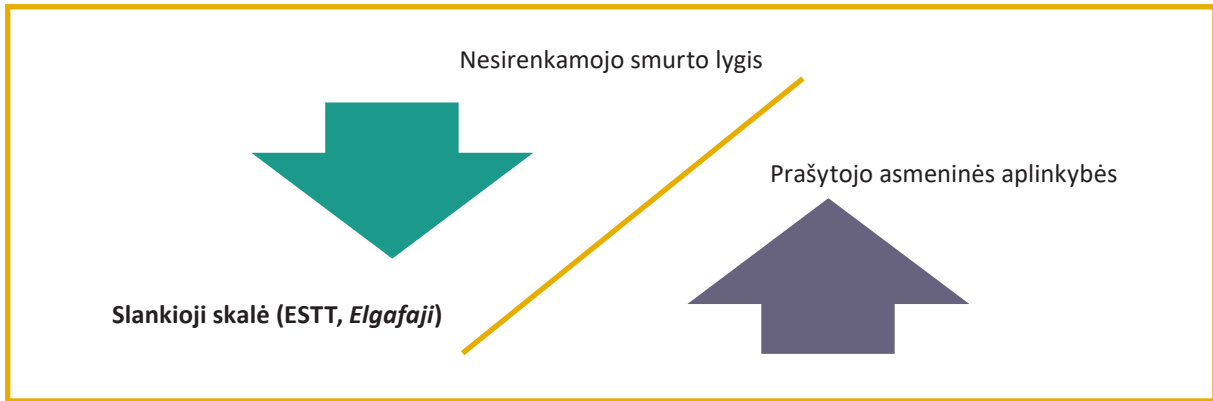
Kaip ESTT nusprendė *Elgafaji* byloje, sąvoka „nesirenkamasis“ reiškia, kad smurtas „**gali būti nukreiptas prieš asmenis, neatsižvelgiant į jų asmeninę situaciją**“. Todėl „nesirenkamasis“ reiškia smurto pobūdį, o ne jo lygį.

Be to, nesirenkamąjį smurtą galima diferencijuoti taip:

- I. teritorijos, kuriose nesirenkamojo smurto laipsnis siekia tokį aukštą lygį, kad yra rimto pagrindo manyti, jog į atitinkamą šalį arba priklausomai nuo konkretaus atvejo, į atitinkamą regioną grąžintam civiliumi **vien dėl jo buvimo** tos šalies ar regiono teritorijoje kiltų realus pavojus susidurti su rimta grėsme, kaip nurodyta PD 15 straipsnio c punkte, ir
- II. teritorijos, kuriose vykdomas nesirenkamasis smurtas, bet toks smurtas vis dėlto nepasiekia tokio aukšto lygio, todėl šiuo atveju reikėtų pagrįsti **papildomus individualius elementus**.

Pagal pirmą kategoriją „vien buvimas“ būtų išimtinai vertinamas kaip pakankamas ir nereikėtų pagrįsti jokių papildomų aplinkybių.

Pagal antrą kategoriją nesirenkamasis smurtas nėra tokio aukšto lygio, todėl vien civilio buvimas automatiškai nereikštų realaus pavojaus, kurio pakaktų norint taikyti PD 15 straipsnio c punktą. Tokiais atvejais, kuo prašytojas gali pateikti daugiau įrodymų, kad yra veikiamas su jo asmeninėmis aplinkybėmis susijusių veiksmų, tuo mažesnį nesirenkamojo smurto lygį reikia nurodyti taikant PD 15 straipsnio c punktą; kuo didesnio lygio nesirenkamasis smurtas vykdomas, tuo mažiau papildomų veiksmų, susijusių su prašytojo asmeninėmis aplinkybėmis, reikalaujama pateikti. Tai vadinama slankiosios skalės testu.

Nustatant, ar nesirenkamasis smurtas vyksta teritorijoje (ar jos dalyje), galima atsižvelgti į skirtingus rodiklius:

- ✓ incidentų skaičių, įskaitant jų dažnumą ir tankumą atsižvelgiant į vietos gyventojų skaičių;
- ✓ metodų ir taktikos pobūdį, įskaitant taikinius;
- ✓ civilių aukų skaičių, įskaitant sužalotus asmenis;
- ✓ skirtingų konflikto subjektų buvimą ir pajėgumus;
- ✓ geografinį smurto paplitimą;
- ✓ konflikto sukeltus gyventojų persikėlimus.

Taip pat galima atsižvelgti į kitas svarbias pasekmes kasdieniam gyvenimui, įskaitant judėjimo laisvę, galimybę pasinaudoti pagrindinėmis paslaugomis, sveikatos priežiūrą, švietimą, perkeltų asmenų padėtį grįžus.

Rimta asmeninė grėsmė

Rimta asmeninė
grėsmė

Palyginti su PD 15 straipsnio a ir b punktų nuostatomis, PD 15 straipsnio c punkte apibrėžta žala apima bendresnio pobūdžio pavojų prašytojui. Tiesą sakant, reikalaujama nustatyti ne konkrečius smurto veiksmus, bet *rimtą asmeninę grėsmę (civilio gyvybei arba asmeniui)*.

Šis PD 15 straipsnio c punktas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į slankiąją skalę ir galimą tam tikrą nediskriminuojamo smurto lygių diferencijavimą.

Tokios grėsmės buvimas išimtiniais atvejais gali būti laikomas nustatytu tada, kai ginkluotam konfliktui būdingo nediskriminuojamo smurto laipsnis siekia tokį aukštą lygį, kad yra rimto pagrindo manyti, jog į atitinkamą šalį arba, priklausomai nuo konkretaus atvejo, į atitinkamą regioną grąžintam civiliui vien dėl jo buvimo tos šalies ar regiono teritorijoje kiltų realus pavojus susidurti su rimta grėsme. Jeigu nesirenkamojo smurto lygis nėra toks aukštas, bus reikalinga asmeninė informacija, kaip nustatyta PD 15 straipsnio c punkto formuluotėje. Šiuo atžvilgiu gali būti laikoma, kad tam tikriems prašytojams kyla didesnė rizika tapti nesirenkamojo smurto aukomis dėl jų asmeninių aplinkybių.

Tokie veiksniai kaip amžius, lytis, sveikatos būklė ir negalia, šeimos ryšių nebuvimas, ekonominė padėtis, geografinis atstumas nuo vietovių, kuriose smurtaujama, gali būti svarbios asmeninės aplinkybės, į kurias reikia atsižvelgti.

Gyvybė ar asmuo

Gyvybei ar
asmeniui

Kaip ESTT nusprendė *Elgafaji* byloje, PD 15 straipsnio c punkto taikymo sritis yra platesnė, palyginti su EŽTK 3 straipsnio taikymo sritimi, todėl jis turi būti aiškinamas nepriklausomai, tačiau tinkamai atsižvelgiant į EŽTK garantuojamas žmogaus teises.

Žala, kuri galėtų turėti poveikį prašytojo gyvybei, neapsiriboja vien fizine žala, bet gali būti ir sunki psichologinė žala, kai akivaizdu, kad tokią žalą sukeltų konfliktas.

Ryšys (dėl
nesirenkamojo
smurto)

Ryšys („dėl <...> priežasčių“)

Reikalavimas dėl ryšio („dėl <...> priežasčių“) reiškia priežastinį ryšį tarp nesirenkamojo smurto ir žalos (rimta grėsmė civilio gyvybei arba asmeniui).

Priežastinis ryšys „dėl <...> priežasčių“ negali būti aiškinamas tik kaip žala, kurią tiesiogiai sukelia nesirenkamasis smurtas arba veiksmai, kuriuos atlieka konflikto subjektai.

Tam tikra prasme tai taip pat gali būti netiesioginis nesirenkamojo smurto poveikis su ginkluotu konfliktu susijusiose situacijose. Jeigu yra įrodomas ryšys su nesirenkamuoju smurtu, vertinant galima atsižvelgti į tam tikras netiesiogines pasekmes, pavyzdžiui, į paplitusį nusikalstamą smurtą, kurį lemia visiška teisėtvarkos suirutė, būtinų pragyvenimo priemonių sunaikinimą, su maisto tiekimu ir galimybe pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis susijusias problemas.

Sur place atsirandantis tarptautinės apsaugos poreikis [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	5 straipsnis	

Buvimo už savo kilmės šalies ribų sąlyga nereiškia, kad, siekiant pabėgėlio statuso pripažinimo arba gauti papildomą apsaugą, būtina, kad prašytojas būtų palikęs savo kilmės šalį dėl pagrįstos persekiojimo baimės arba didelės žalos rizikos. Susijusios aplinkybės gali paaiškėti vėliau ir ši situacija vadinama *sur place*.

Sur place situacijos

<i>Visiškai pagrįsta persekiojimo baimė arba didelė žala gali būti patirta esant įvykiams, kurie įvyko po to, kai prašytojas išvyko iš kilmės šalies.</i>	Ši formuluotė yra susijusi su nuo prašytojo nepriklausančiomis aplinkybėmis, kurios turi tiesioginių pasekmių prašytojo padėčiai ir sukuria visiškai pagrįstą persekiojimo baimę arba realų didelės žalos pavojų. Šie įvykiai galėtų reikšti esminius aplinkybių kilmės šalyje pokyčius, įskaitant anksčiau buvusių veiksmų sustiprėjimą po prašytojo išvykimo iš kilmės šalies. Tačiau nereikalaujama, kad šie įvykiai vyktų kilmės šalyje. Trečiųjų šalių veiksmai taip pat gali turėti poveikį prašytojo asmeninei padėčiai.
---	---

<i>Visiškai pagrįsta persekiojimo baimė ar realus didelės žalos pavojus gali būti grindžiamas veikla, kurią prašytojas vykdė po to, kai išvyko iš kilmės šalies, ypač jei nustatyta, kad ta veikla yra kilmės šalyje turėtų įsitikinimų ar požiūrio reiškinys ir tolesnis jų laikymasis.</i>	Sprendžiant <i>sur place</i> situacijas, susijusias su prašytojo veiksmais, atsakingi pareigūnai privalo įvertinti, ar tikėtina, kad persekiotojai turės žinių apie prašytojo įsitikinimus arba veiklą ir nepalankiai ją vertins, todėl prašytojas turėtų pagrįstai bijoti persekiojimo arba susidurti su realiu didelės žalos pavojumi. Pagal kilmės šalyje turėtų įsitikinimų ar požiūry išraiškos ir tęstinumo kriterijų nereikalaujama, kad požiūros būtų anksčiau išreikštos kilmės šalyje. Tačiau akivaizdu, kad tai padėtų pagrįsti faktą, kad prašytojas anksčiau turėjo įsitikinimus ar požiūras.
--	---

Nepažeisdamos Ženevos konvencijos, valstybės narės gali nuspręsti, kad prašytojui, kuris vėliau pateikia prašymą, pabėgėlio statusas paprastai neturėtų būti suteiktas, jeigu persekiojimo rizika yra pagrįsta aplinkybėmis, kurias lėmė paties prašytojo sprendimas, priimtas po išvykimo iš kilmės šalies (PD 5 straipsnio 3 dalis). Suteikiant galimybę nustatyti tokią išimtį, siekiama išvengti piktnaudžiavimo tarptautinės apsaugos sistema. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad vertinimas, ar prašytojo baimė yra visiškai pagrįsta, visada yra orientuotas į ateitį ir visais atvejais reikėtų paisyti negrąžinimo principo.

Nacionalinės teisės aktai ir rekomendacijos

Su persekiojimu arba didele žala susiję subjektai [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	6 straipsnis	

Su persekiojimu arba didele žala susijusiems subjektams priklauso:

Valstybė

- Valstybės sąvoka turėtų būti aiškinama plačiai. Ji apima *de jure* ir *de facto* organus ir gali apimti visus vyriausybines funkcijas vykdančius pareigūnus, nesvarbu, kokiai valdžios šakai jie priklauso – teisminei, vykdomajai ar įstatymų leidžiamajai, ir nepaisant pareigūnų einamų pareigų lygio.
- Su persekiojimu arba didele žala susijusiems valstybiniais subjektams taip pat gali priklausyti: asmenys arba subjektai, turintys teisę vykdyti vyriausybės įgaliojimus; privatūs asmenys arba grupės, kurie veikia kontroliuojami organų arba subjektų, turinčių teisę vykdyti vyriausybės įgaliojimus, arba vadovaudamiesi jų nurodymais, arba valstybės agentai, veikiantys už savo teisių įgaliojimų ribų.

Valstybę ar didelę jos teritorijos dalį kontroliuojančios grupės ar organizacijos

- Kontroliuodamos valstybės teritoriją arba didelę jos dalį, šalys arba organizacijos galėtų būti vertinamos kaip *de facto* valstybiniai subjektai, jei jos įgyvendina vyriausybės įgaliojimus tais atvejais, kai jiems vykdyti nėra *de jure* valstybinės valdžios įstaigos.
- Valstybę ar didelę jos teritorijos dalį kontroliuojančią grupę ar organizaciją ne visada lengva atskirti nuo nevalstybinių subjektų.

Nevalstybiniai subjektai

- Ši sąvoka apima visus nevalstybinius subjektus, pvz., klanus ir gentis, sukilėlių grupes, nusikaltėlius, šeimos narius ir pan.

Persekiojimo subjektai yra pagrindinis aspektas statuso nustatymo procese. Persekiojimas arba didelė žala visada turi būti konkretaus subjekto veikimo forma.

Apsauga kilmės šalyje [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	7 straipsnis	

Tarptautinė apsauga papildo apsaugą, kuri yra prieinama kilmės šalyje. Dėl šios priežasties apsaugos kilmės šalyje prieinamumo vertinimas yra privalomas tarptautinės apsaugos poreikio analizės etapas, kuris yra būtinas, jeigu atsakingas pareigūnas anksčiau nustatė, kad kyla realus persekiojimo arba didelės žalos pavojus tuo atveju, jei prašytojas grįžtų į savo kilmės šalies gimtąją vietovę.

Pirmiausia atsakingas pareigūnas turi įvertinti, ar apsaugą bus galima gauti kilmės šalies gimtojoje vietovėje. Jeigu prašytojui tokia apsauga yra neprieinama, gali būti nagrinėjama galimybė surasti kitokią saugiąją vietovę toje šalyje.

Apsaugos prieinamumas arba neprieinamumas neturi būti siejamas su persekiojimo priežastimis. Visiškas negebėjimas imtis veiksmų ir negalėjimas suteikti pakankamos apsaugos rodo, kad nėra pakankamos apsaugos. Apsaugos subjektų motyvai arba diskriminuojančios priežastys nėra būtinoji sąlyga. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad tais atvejais, kai apsauga nesuteikiama tyčia, tai galėtų reikšti persekiojimą arba didelę žalą.

Toliau pateiktoje lentelėje parodyti privalomi aspektai, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant apsaugos nuo persekiojimo arba didelės žalos prieinamumą.

Apsauga kilmės šalyje:		
Apsaugos subjektai...	... turi...	... suteikti apsaugą, kuri yra:
Valstybė	norėti	efektyvi
Šalys arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas, kurios kontroliuoja valstybę arba kontroliuoja didesnę valstybės teritorijos dalį		
	gebėti	ne laikino pobūdžio
		
		prieinama

Apsaugos subjektai [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Apsaugos subjektų sąrašas yra **baigtinis**.

- **Valstybė**

Paprastai pagrindinis apsaugos subjektas būna valstybė. Ši sąvoka apima bet kokią instituciją, kuri vykdo teisėkūros, vykdomosios valdžios, teismines arba bet kurias kitas funkcijas ir veikia bet kuriuo lygmeniu, t. y. centriniu, federaliniu, regioniniu, provincijos arba vietos.

Tam tikrais atvejais privatiems subjektams taip pat gali būti suteikiami valstybiniai įgaliojimai ir atsakomybė suteikti apsaugą kontroliuojant valstybei. Tai turėtų atitikti valstybės patvirtiną priemonę.

Kad subjektas būtų laikomas apsaugos subjektu, valstybė turi kontroliuoti visą kilmės šalies teritoriją arba bent jau didesnę jos dalį. Tam tikrais atvejais valstybė, kaip apsaugos subjektas, gali gauti pagalbą iš šalių ir organizacijų, įskaitant tarptautines organizacijas, kad įvykdytų savo apsaugos funkcijas; vis dėlto tai neturėtų pakenkti valstybės turimai teritorijos arba didesnės jos dalies kontrolei.

Valstybė:
nori suteikti
apsaugą

Valstybė nenori suteikti apsaugos visų pirma, kai ji pati yra su persekiojimu arba didele žala susijęs subjektas arba toleruoja tokius veiksmus.

Jei persekiojimą vykdo ar didelę žalą daro valstybė ar valstybės tarnautojai, turėtų būti taikoma prezumpcija, kad prašytojui neužtikrinama galimybė naudotis veiksminga apsauga. Tačiau ši prielaida yra paneigiama ir galėtų būti taikomos tam tikros išimtys (pvz., kai grėsmė kyla iš vietos valdžios institucijos, o centrinė valdžios institucija nori ir gali suteikti apsaugą).

Valstybė:
gali suteikti
apsaugą

Paprasčiausias noras suteikti apsaugą nebūtų pakankamas, jeigu nėra galimybių apsaugoti.

Valstybė negali suteikti apsaugos, jeigu ji neturi reikalingų valdžios įgaliojimų arba išteklių, kad ją suteiktų.

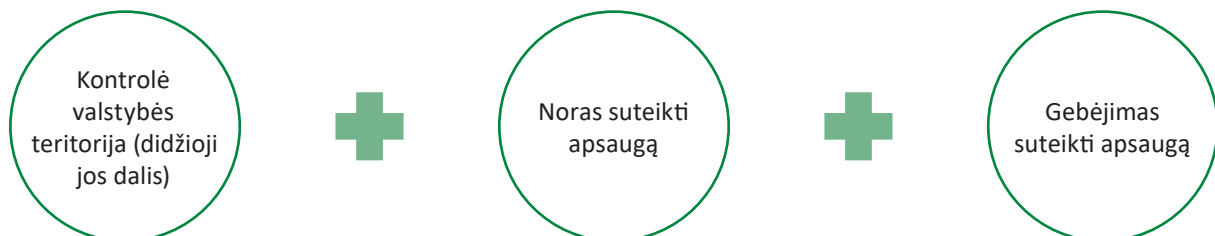
Šiuo atžvilgiu ypatingą dėmesį reikia skirti situacijoms, kai kilmės šalyje valdžia yra neseniai perimta arba jeigu šalyje susiklosčiusi nepaprastoji padėtis.

Turi būti tenkinamos abi sąlygos. Nelaikytina, kad prašytojui buvo suteikta apsauga, jeigu valstybė nori, tačiau negali užtikrinti apsaugos, arba gali ją užtikrinti, tačiau nenori to daryti.

Valstybės negalėjimas ir (arba) nenorėjimas suteikti apsaugą gali būti susijęs su konkrečia prašytojo byla arba būti bendro pobūdžio, o tai taip pat taikoma prašytojui.

- **Šalys arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas**

Šalys ir organizacijos gali būti laikomos apsaugos subjektais, jeigu jos atitinka visus toliau nurodytus kriterijus.

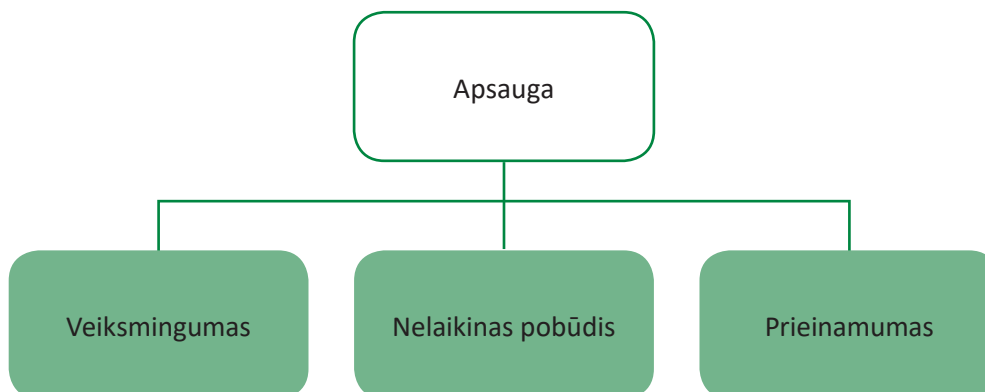

Laikoma, kad šalys arba organizacijos kontroliuoja valstybės teritoriją arba didesnę jos dalį, jei nustatoma, kad jos vykdo tam tikras vyriausybines funkcijas. Šį aspektą reikėtų vertinti atsižvelgiant į jų bendrą gebėjimą suteikti apsaugą, kuri yra veiksminga ir nelaikino pobūdžio.

Šalių ir organizacijų noras ir gebėjimas suteikti apsaugą turi būti vertinamas pagal tokius pat standartus, kurie taikomi valstybės apsaugai.

Apsaugos kokybė

Apsauga kilmės šalyje turi atitikti visas tris toliau nurodytas sąlygas.

► Veiksmingumas [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Apsauga paprastai suteikiama, kai apsaugos subjektai imasi pagrįstų veiksmų, kad užkirstų kelią persekiojimui arba didelei žalai, *inter alia*, pasitelkdami veiksmingą teisinę sistemą, kurios paskirtis – nustatyti persekiojimui prilygstančias ar didelę žalą sukeliančias veikas, vykdyti jų baudžiamąjį persekiojimą ir nubausti už jas, ir kai prašytojas turi galimybę pasinaudoti tokia apsauga.

Vertinimas, ar apsaugos subjektas imasi **pagrįstų priemonių**, yra praktinis klausimas, kuris reiškia priemones, kurių galima pagrįstai tikėtis siekiant užkirsti kelią persekiojimui arba didelei žalai, kurios baiminasi prašytojas. Veiksmų pagrįstumas taip pat priklauso nuo žalos, kurios baiminamasi, sunkumo. Tam tikrų netinkamo elgesio lygių negalima atmesti net jeigu imamasi pagrįstų veiksmų užkirsti kelią persekiojimui arba didelei žalai.

Persekiojimo veiksmai arba veiksmai, kurie sukelia didelę žalą, dėl savo didelio sunkumo paprastai priskiriami baudžiamosios teisės sričiai. Nustatyti persekiojimo arba didelės žalos veiksmus, vykdyti baudžiamąjį persekiojimą ir paskirti už juos bausmes po to, kai jie buvo įvykdyti, neužtenka, kad būtų užtikrinta veiksminga apsauga. Apsaugos subjektai turi imtis pagrįstų priemonių, kad užkirstų kelią tokiems žalingiems veiksams ir sumažintų jų atsiradimo riziką.

Vertinant galimybę suteikti veiksmingą apsaugą, galima atsižvelgti į tokius aspektus kaip žmogaus teisių padėtis, korupcija, išteklių pakankumas, teisėsaugos institucijų praktika, teismų nepriklausomumas ir pan.

► Nelaikinas pobūdis [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Kadangi tarptautinės apsaugos poreikis nagrinėjamas orientuojantis į ateitį, labai svarbu įvertinti, ar kilmės šalyje suteikiama apsauga yra laikino pobūdžio, ar ne.

Į šį aspektą ypač reikėtų atkreipti dėmesį vertinant apsaugą, kurią suteikia šalys arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas, kurios kontroliuoja valstybę arba didesnę valstybės teritorijos dalį, turint galvoje, kad jų kontrolė paprastai būna laikino pobūdžio.

► Prieinamumas [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Prašytojo galimybė gauti apsaugą kilmės šalyje turi būti vertinama atsižvelgiant į teises ir praktines apsaugos kliūtis. Tokios kliūtys gali būti susijusios su asmenine prašytojo padėtimi, diskriminacija, kultūrinėmis kliūtimis, su persekiojimu arba su didele žala susijusio subjekto padėtimi ir pan.

Jeigu su persekiojimu arba didele žala susijęs subjektas yra valstybė, galima daryti prielaidą, kad apsauga nėra prieinama. Tai yra susiję su reikalavimu, kad valstybė rodytų norą suteikti apsaugą.

Siekiant išsiaiškinti, ar apsauga nėra prieinama, reikėtų pagrįsti, kad:

- prašytojo bandymai gauti kilmės šalies kompetentingų institucijų apsaugą buvo nesėkmingi arba
- prašytojui apsauga nebūtų buvusi suteikta, jeigu jis būtų jos prašęs, pavyzdžiui, jeigu apsauga apskritai yra neprieinama arba jeigu prašymas neduotų jokių rezultatų arba net sukeltų pavojų.

Vis dėlto vidaus teisių gynimo priemonių išnaudojimas kilmės šalyje nėra būtina sąlyga norint patvirtinti, kad nėra galimybės pasinaudoti apsauga nuo persekiojimo arba didelės žalos. Reikia skirti tinkamą dėmesį prašytojo asmeninėms aplinkybėms, visų pirma tuo atveju, jeigu apsaugos subjektas su juo netinkamai elgėsi arba anksčiau nesugebėjo apsaugoti prašytojo nuo persekiojimo arba didelės žalos.

Vidinio persikėlimo alternatyva [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Ženevos konvencija	Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva	Nacionalinės teisės aktai
1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	8 straipsnis	

Jeigu prašytojui tokia apsauga gimtojoje vietovėje yra neprieinama, gali būti nagrinėjama galimybė surasti kitokią saugiąją zoną toje šalyje.

Taip atsakingas pareigūnas gali nuspręsti, kad prašytojui tarptautinė apsauga nereikalinga kilmės šalies dalyje, kurioje jis neįaučia visiškai pagrįstos persekiojimo baimės ir jam nekyla realus didelės žalos pavojus arba jis gali pasinaudoti apsauga nuo persekiojimo ir didelės žalos.

Atsakingas pareigūnas privalo įrodyti, kad konkrečioje kilmės šalies vietovėje vidaus apsauga yra prieinama. Šią vietovę turi nustatyti atsakingas pareigūnas.

Siekiant nustatyti, kad vidaus apsauga yra prieinama **konkrečioje** prašytojo kilmės šalies dalyje, būtina įvykdyti visus tris kriterijus:

Ši šalies dalis yra **saugi** prašytojui.

Prašytojas gali **patekti** į šią šalies dalį.

Galima pagrįstai manyti, kad prašytojas **joje apsigyvens**.

Nereikalaujama, kad prašytojas, prieš prašydamas suteikti tarptautinę apsaugą, išnaudotų visas galimybes gauti apsaugą skirtingose kilmės šalies dalyse. Vertinimo metu daugiausia dėmesio skiriama tam, ar tokia alternatyva yra prieinama sprendimo priėmimo metu.

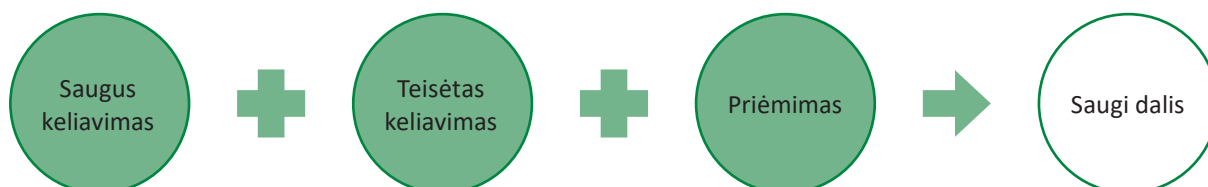
► Saugumas tam tikroje kilmės šalies dalyje [\[grįžti į kontrolinį sąrašą\]](#)

Vietovė prašytojui yra saugi dėl to, kad jis neįaučia visiškai pagrįstos persekiojimo arba didelės žalos baimės, arba dėl to, kad toje šalies dalyje jis gali pasinaudoti apsauga nuo persekiojimo arba didelės žalos.

<p>Persekiojimo arba didelės žalos nebuvimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> nėra pirminio persekiojimo arba didelės žalos, kuri atsirado gimtojoje vietovėje: šiuo atžvilgiu reikia išnagrinėti persekiojimo arba didelės žalos subjekto veikimo galimybes <p style="text-align: center;">ir</p> <ul style="list-style-type: none"> nėra jokių naujų potencialių persekiojimo arba didelės žalos formų. <p>Jeigu valstybė yra persekiojimo arba didelės žalos subjektas, paprastai kilmės šalyje nebūna saugios vietovės, nes valstybė būna kompetentinga veikti visoje savo teritorijoje.</p>
<p>arba</p>	
<p>Apsaugos nuo persekiojimo arba didelės žalos prieinamumas</p>	<p>Apsauga nagrinėjamoje vietovėje turi atitikti tuos pačius privalomus aspektus, kurių reikalaujama suteikiant apsaugą nuo persekiojimo arba didelės žalos kilmės šalies gimtojoje vietovėje (žr. poskirsnį „Apsaugos kokybė“).</p> <p>Jeigu valstybė yra persekiojimo arba didelės žalos subjektas, daroma prielaida, kad prašytojui veiksminga apsauga nėra prieinama, nes paprastai valstybė būna kompetentinga veikti visoje savo teritorijoje.</p> <p>Jeigu valstybė leidžia arba toleruoja nevalstybinių subjektų vykdomą persekiojimą arba sukliamą didelę žalą, būtina įvertinti, kokią įtaką nevalstybiniai subjektai turi vietovėje, kurioje gali būti prieinama tarptautinės apsaugos alternatyva.</p>

► **Galimybė patekti į dalį kilmės šalies [grįžti į kontrolinį sąrašą]**

Tam, kad tarptautinės apsaugos alternatyva būtų laikoma prieinama prašytojo kilmės šalyje, atsakingam pareigūnui nepakanka tik nustatyti saugią šalies dalį. Būtina, kad prašytojas galėtų saugiai ir teisėtai keliauti į tą šalies dalį ir būti į ją priimtas.

- **Saugus keliavimas** – reiškia, kad yra saugus maršrutas, kuriuo prašytojas gali patogiai be didesnių sunkumų keliauti ir be didesnės rizikos pasiekti saugią vietovę kilmės šalyje.
- **Teisėtas keliavimas** – reiškia, kad nėra jokių teisinių kliūčių, kurios sutrukdytų prašytojui nukeliauti į saugią vietovę.
- Jei prašytojas turi keliauti per trečiąją šalį, kad patektų į saugią vietovę, jis turi turėti galimybę tai padaryti teisėtai.
- **Priėmimas** – reiškia, kad teritoriją kontroliuojantis subjektas suteikia prašytojui galimybę atvykti į saugią vietovę.

► **Prašytojo sprendimo apsigyventi tam tikroje kilmės šalies dalyje pagrindumas [grįžti į kontrolinį sąrašą]**

Pagrįstumo patikrinimas atliekamas remiantis **teisėmis pagrįstu požiūriu**. Visų pirma turėtų būti tenkinami pagrindiniai poreikiai, įskaitant, *inter alia*, maistą, pastogę ir higienos reikalavimus. Be to, reikia tinkamai atsižvelgti į galimybę asmeniui užtikrinti savo ir savo šeimos pragyvenimą, būtiniausių sveikatos priežiūrą ir vaikų mokymą.

Vertinant, ar prašytojui yra pagrįsta apsigyventi toje šalies dalyje, reikėtų atsižvelgti į prašytojo asmenines aplinkybes, pavyzdžiui, amžių, lytį, sveikatos būklę, socialinę kilmę ir išsilavinimą, šeimos ir socialinius ryšius, kalbą, lytinę tapatybę, seksualinę orientaciją ir pan.

Nacionalinės rekomendacijos:**Nenorėjimas pasinaudoti kilmės šalies apsauga**

Jeigu kilmės šalyje apsauga yra prieinama, gali būti atveju, kai prašytojas dėl pagrįstų priežasčių nenori pasinaudoti tokia apsauga.

Prašytojo nenoras pasinaudoti kilmės šalies apsauga (įskaitant kitoje saugioje kilmės šalies dalyje prieinamą apsaugą) turi būti nulemtas jo persekiojimo arba didelės žalos pavojaus baimės.

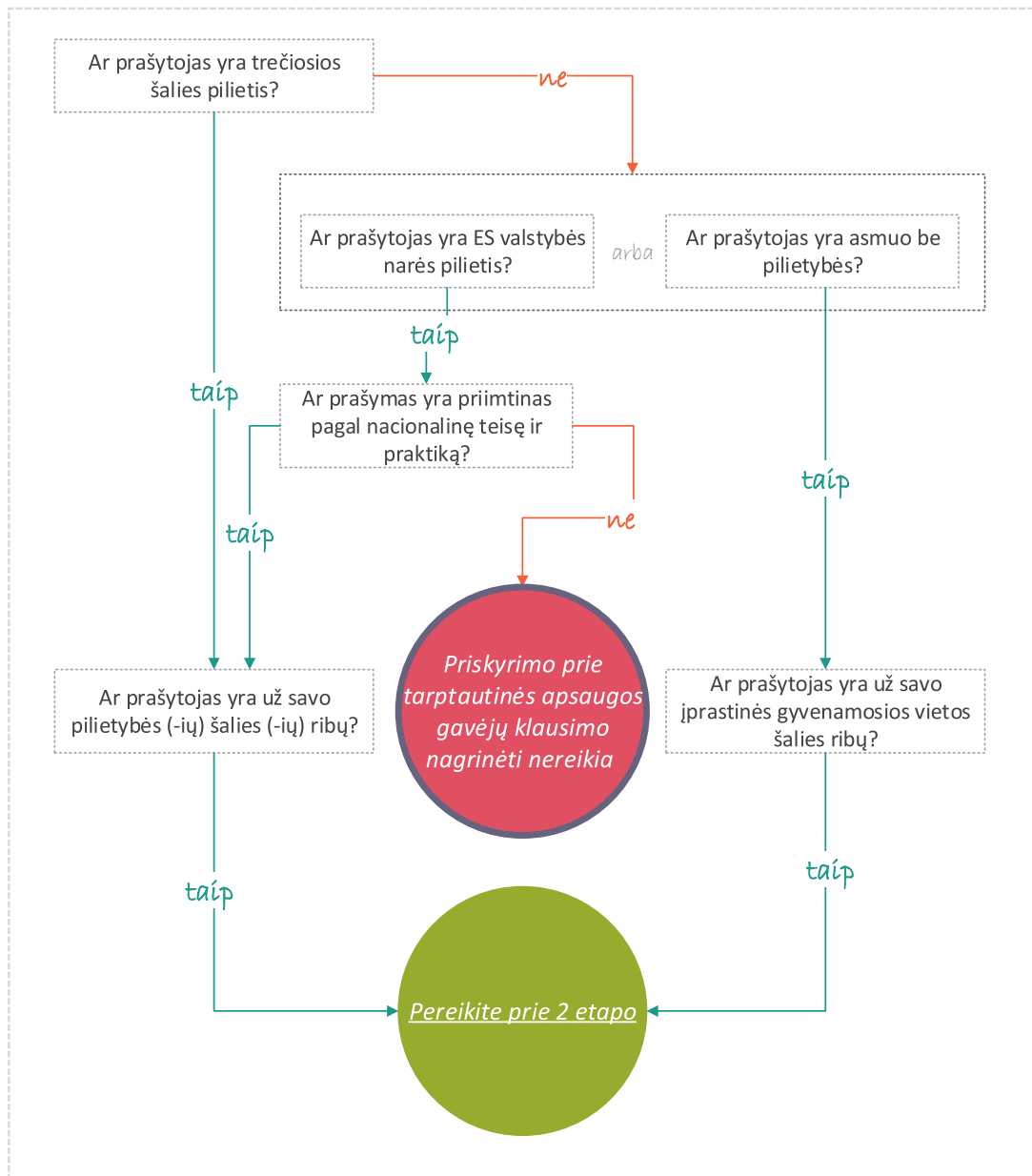
Su traumą sukėlusiais įvykiais susijusi patirtis ir ilgalaikės traumos pasekmės galėtų būti pagrįstos priežastys prašytojui nenorėti pasinaudoti kilmės šalies apsauga.

DIAGRAMOS

- ▶ *Asmens tarptautinės apsaugos prašymą nagrinėjančiam atsakingam pareigūnui skirtas vaizdinis nuoseklus vadovas.*

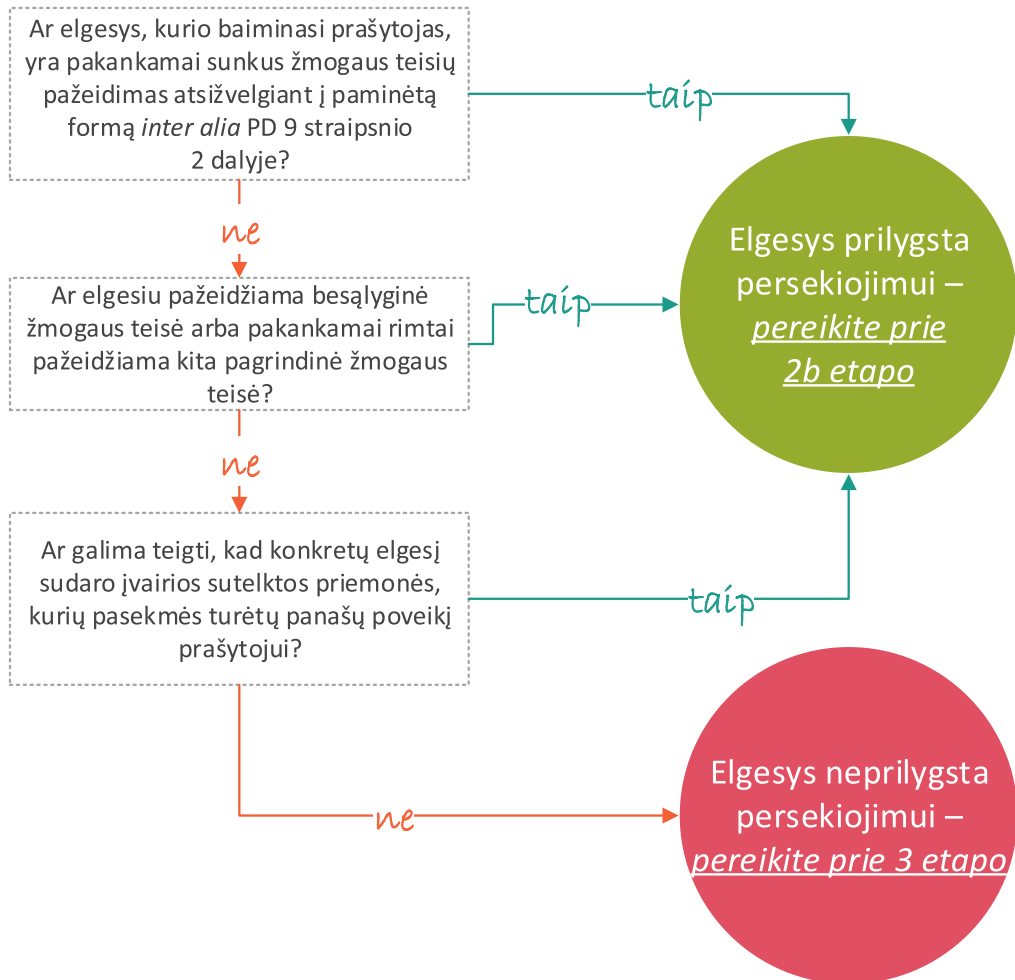
1

Preliminarios aplinkybės: taikymo sritis asmenims ir teritorijoje

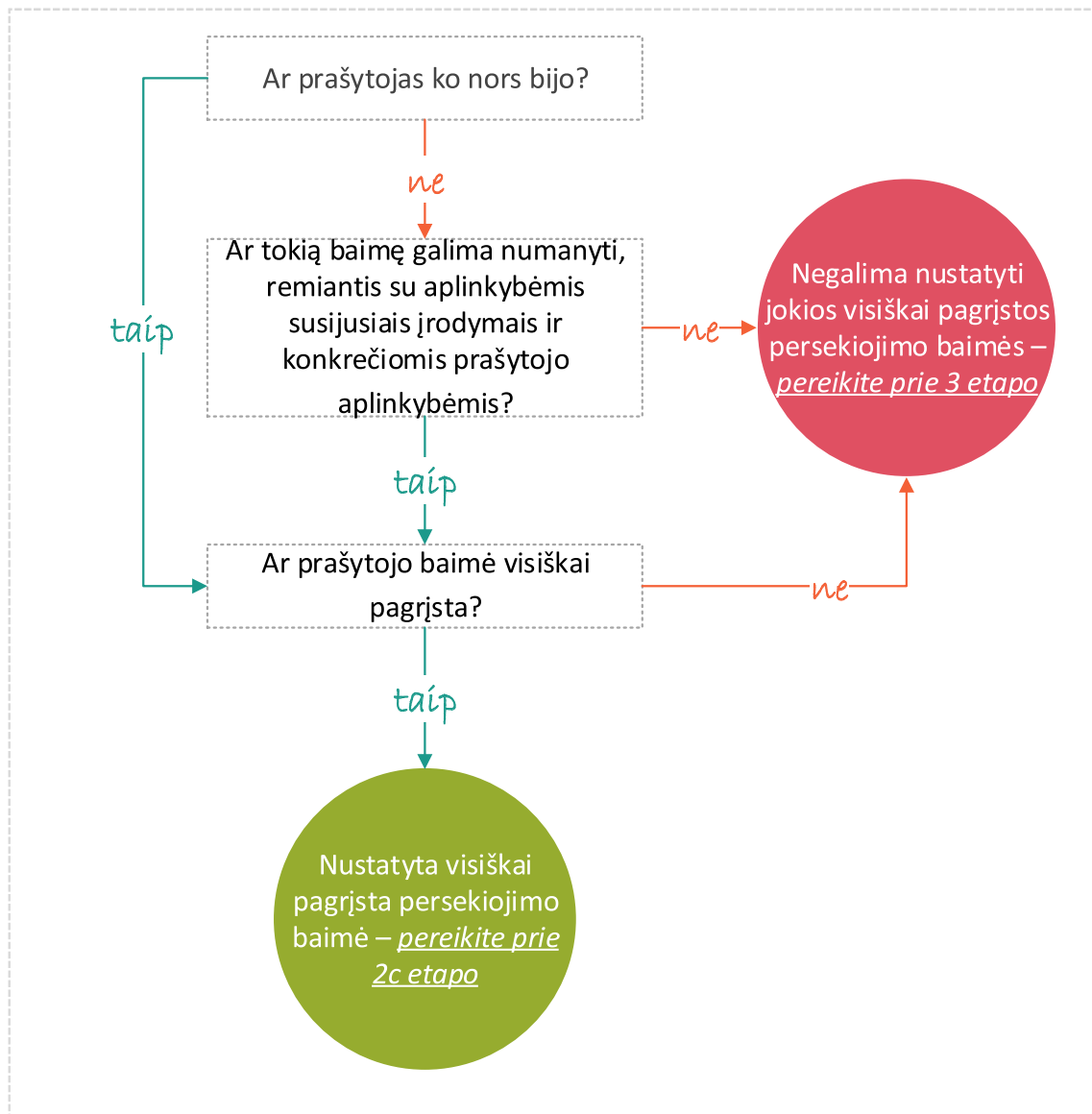
2a

Persekiojimas

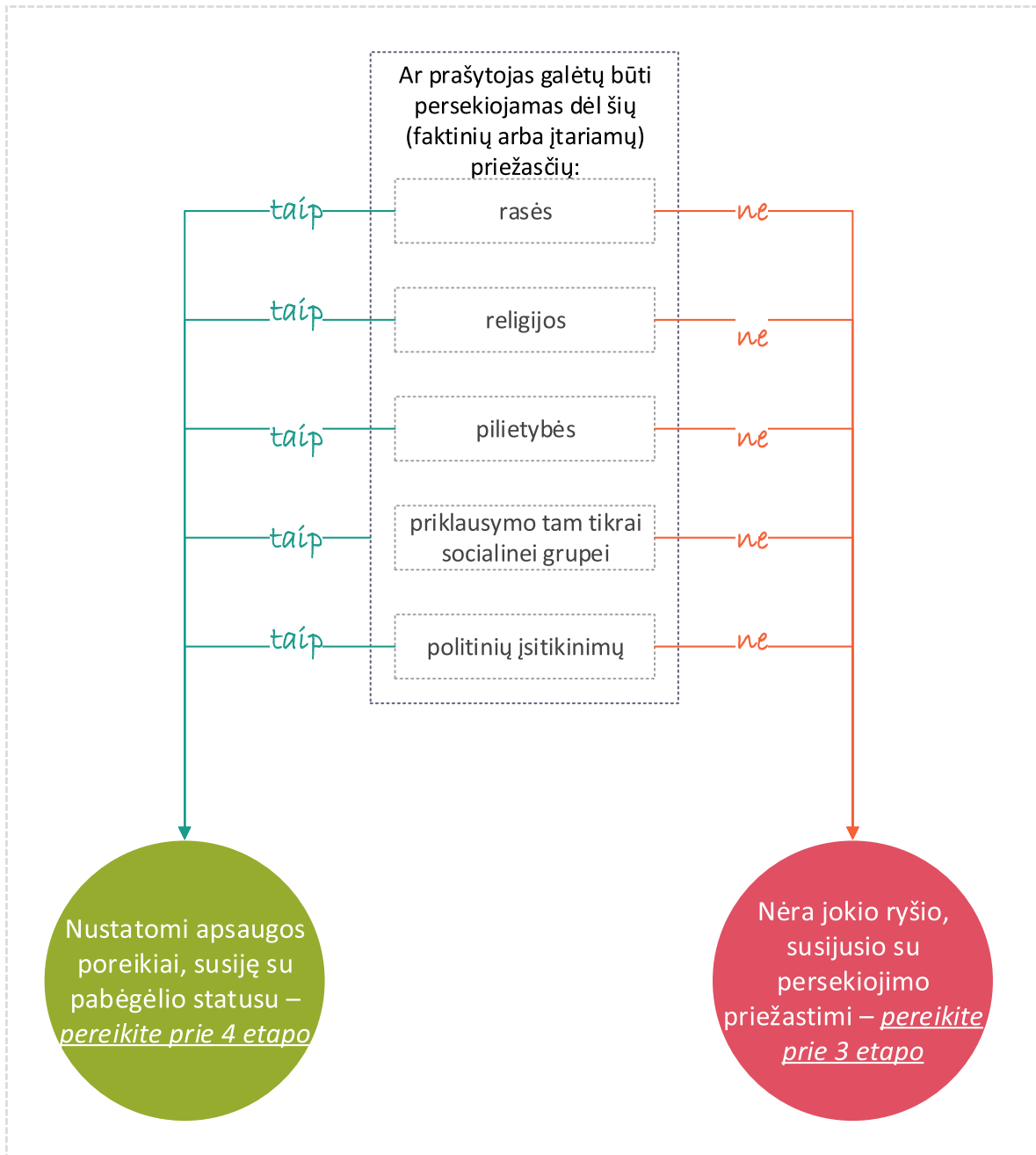
2b

visiška pagrįsta baimė

20

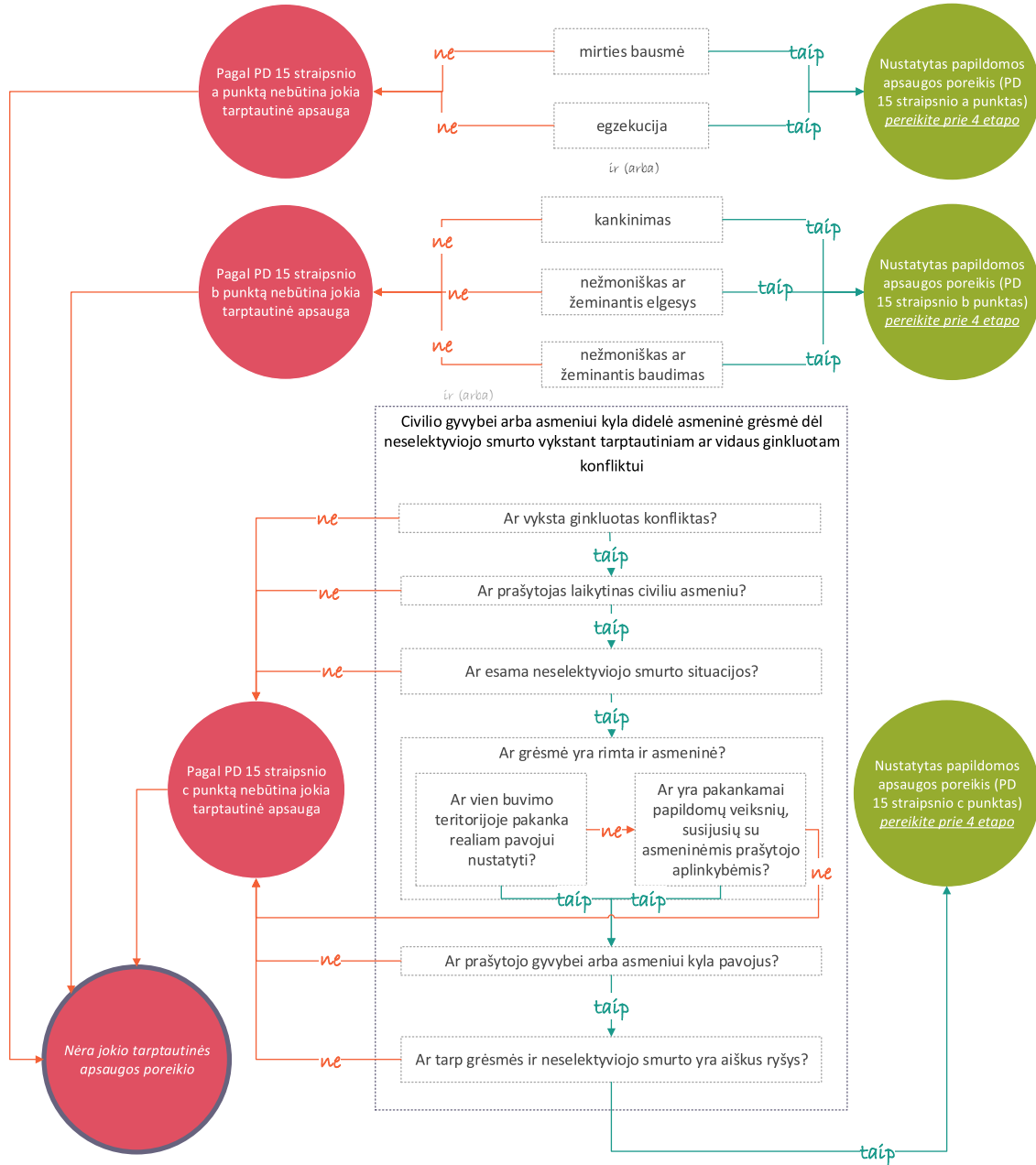
Persekiojimo priežastis

3

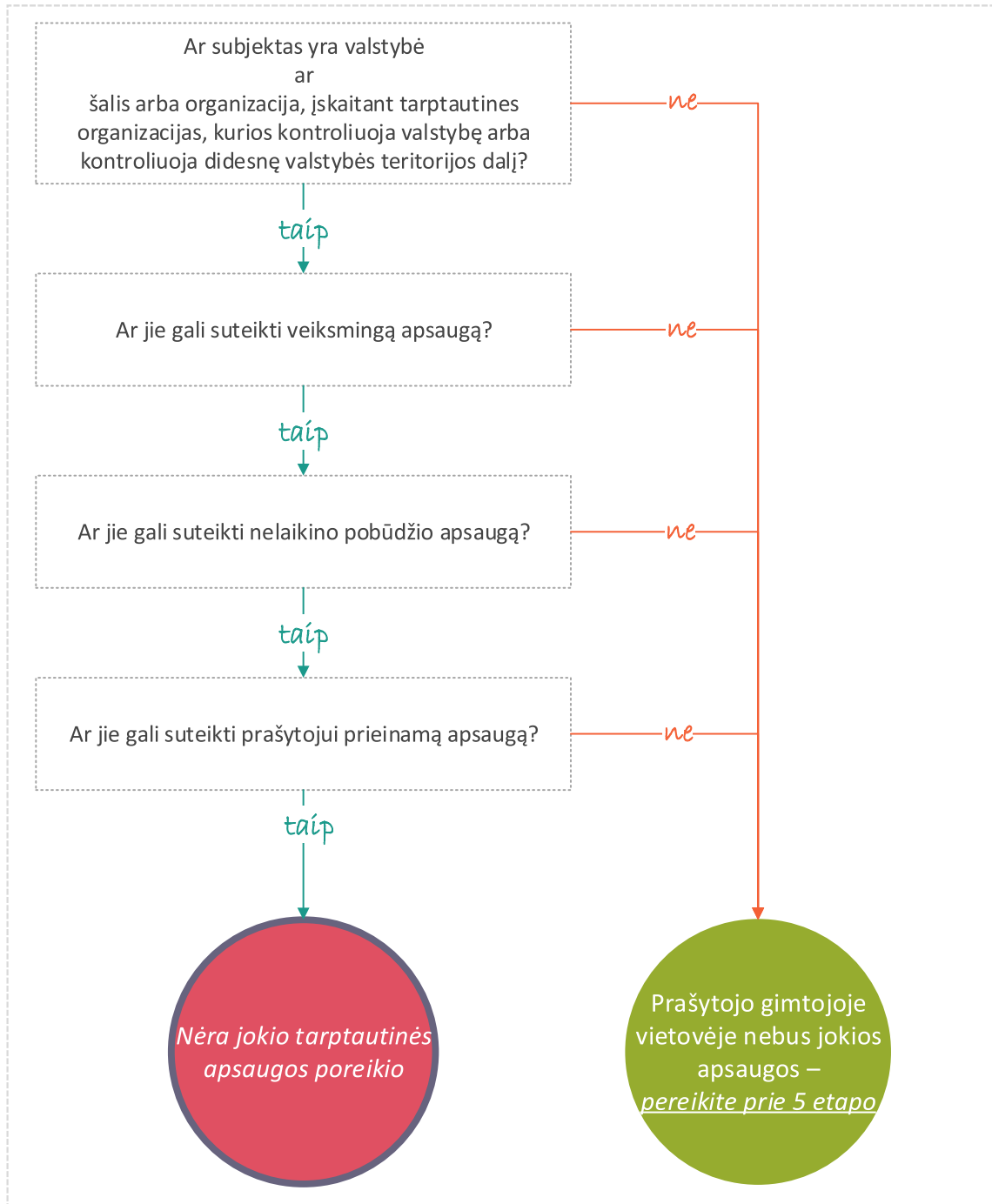
Papildoma apsauga

Ar yra pagrįsto laipsnio tikimybė, kad prašytojas susidurs su kuria nors iš toliau nurodytų rūšių žala?

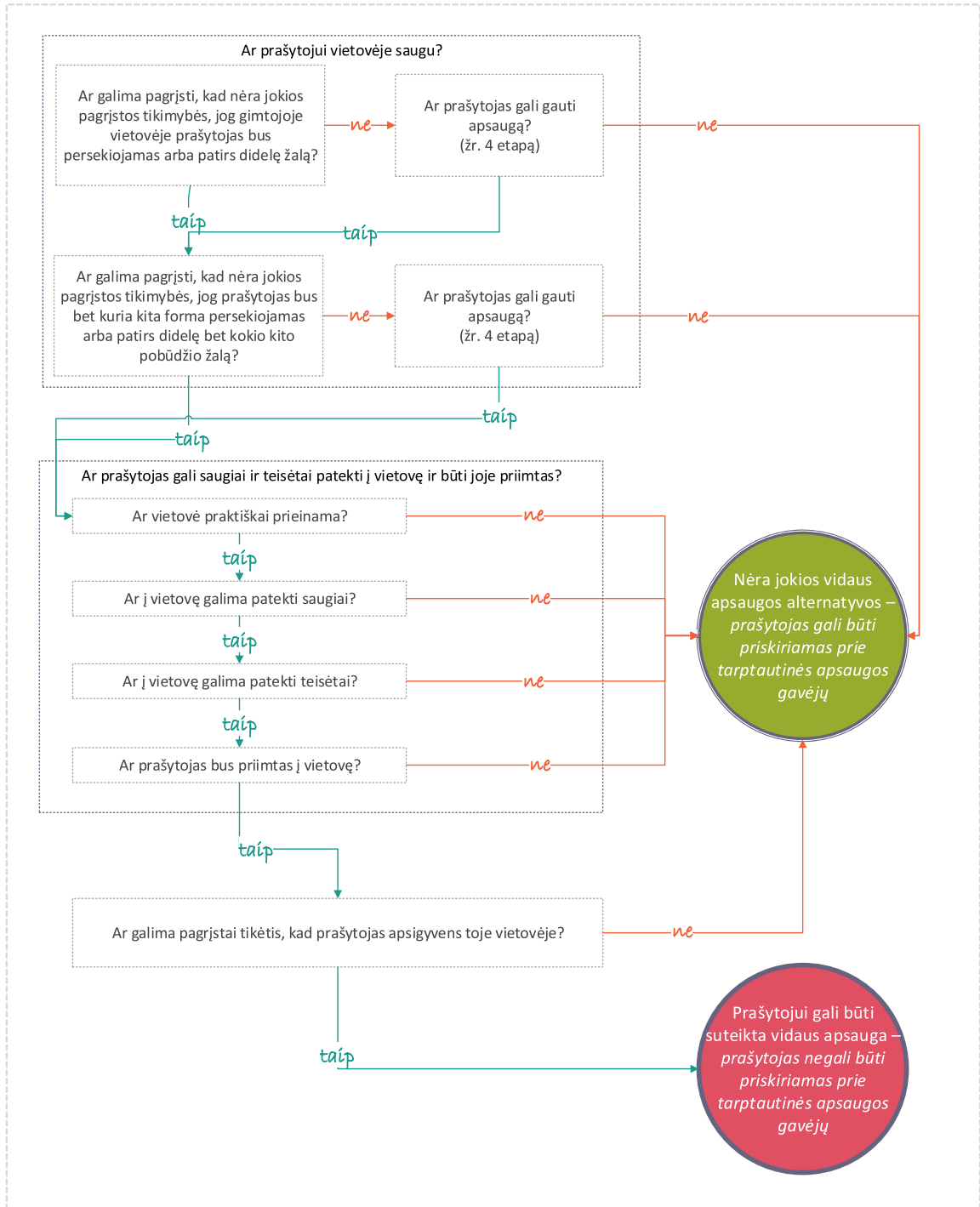
4

Apsauga kilmės šalyje

5

Vidinio persikėlimo alternatyva

NUORODOS

- ▶ *Nuorodos į teisės aktus, susijusių teismų praktiką ir papildomus išteklius.*
- ▶ *Rašymui skirtose vietose nurodykite nacionalinės teisės aktus ir jurisprudenciją.*

Naudingos nuorodos

- ✓ **ESTT** – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.
- ✓ **EŽTK** – Europos žmogaus teisių konvencija.
- ✓ **EŽTT** – Europos Žmogaus Teisių Teismas.
- ✓ **PD** – 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų.
- ✓ **PPD** – 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos.
- ✓ **TTT** – Tarptautinis Teisingumo Teismas.
- ✓ **ŽK** – 1951 m. Ženevos konvencija ir 1967 m. Protokolas dėl pabėgėlių statuso.

Kiti ištekliai

UNHCR vadovas ir rekomendacijos dėl procedūrų ir kriterijų, kuriais remiantis nustatomas pabėgėlio statusas pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso, kitas rekomendacijas, politinius dokumentus ir UNHCR „ExCom“ ir nuolatinio komiteto išvadas galima rasti [čia](#).

Teisinės nuorodos ir susijusi teismų praktika

Rengiant šią teisinių nuorodų ir teismų praktikos apžvalgą, neturėta tikslo sudaryti išsamų nuorodų sąrašą. Joje prašymus nagrinėjančiam pareigūnui pateikiamos tik kai kurios praktinės nuorodos į svarbiausias nuostatas ir teismų praktiką.

Toliau pateiktos nuorodos sugrupuotos pagal temas. Kai įmanoma, nuorodos į teismų praktiką ir papildomas teisinės priemonės pateikiamos hipersaituose.

Bendrieji principai

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	✓ ESTT , <i>H.N. prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</i> , byla C-604/12, 2014 m. gegužės 8 d. sprendimas, EU:C:2014:302, 35 dalis (pabėgėlio statuso viršenybė).
PD 2 straipsnio d, f punktai	✓ ESTT , <i>MM prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</i> , byla C-277/11, 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimas, EU:C:2012:744, 64 dalis (sprendimų priėmimo proceso etapai).
PD 4 straipsnio 3 dalis	
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Taikymo sritis asmenims ir teritorijoje

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>1967 m. Ženevos konvencijos protokolas dėl pabėgėlių statuso</p> <p>PD 2 straipsnio d, f punktai</p> <p>Konvencija dėl asmenų be pilietybės pabėgėlių statuso, 360 UNTS 117, 1954 m. rugsėjo 28 d.</p> <p>Protokolas (Nr. 24) dėl Europos Sąjungos valstybių narių piliečių prieglobsčio</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ TTT, <i>Nottebohm byla (Lichtenšteinas prieš Gvatemalą)</i>, 1955 m. balandžio 6 d. sprendimas, antras etapas, TTT pranešimai 1955, p. 23–24 (pilietybės priskyrimas). ✓ ESTT, <i>X ir X prieš État belge</i>, byla C-638/16 PPU, 2017 m. kovo 7 d. sprendimas, ECLI:EU:C:2017:173, 49 ir 51 dalys (PD teritorinė taikymo sritis).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Pabėgėlio statusas: visiškai pagrįsta persekiojimo baimė

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis</p> <p>PD 9 straipsnis</p> <p>PD 4 straipsnio 4 dalis</p> <p>Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, JT Generalinė Asamblėja, Rezoliucija 217 (III), 1948 m. gruodžio 10 d.</p> <p>Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (TPPTP), 999 UNTS 171, 1966 m. gruodžio 16 d.</p> <p>Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, 660 UNTS 195, 1966 m. kovo 7 d.</p> <p>Konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, 1249 UNTS 13, 1979 m. gruodžio 18 d.</p> <p>Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, 1577 UNTS 3, 1989 m. lapkričio 20 d.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ESTT, <i>Andre Lawrence Shepherd prieš Bundesrepublik Deutschland</i>, byla C-472/13, 2015 m. vasario 26 d. sprendimas, ECLI:EU:C:2015:117, 25–26 dalys (individualus persekiojimo vertinimas); 46, 49 ir 52–56 dalys (karinis dezertyravimas). ✓ ESTT, <i>Bundesrepublik Deutschland prieš Y ir Z</i>, sujungtos bylos C-71/11 ir C-99/11, 2012 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, Didžioji kolegija, ECLI:EU:C:2012:518, 57 dalis, 60–67 dalys (religijos laisvės ribojimo sunkumas), 72 dalis (pakankamai rimtas pagrindas prilyginti persekiojimui), 78–80 dalys (visiškas pagrįstumas). ✓ ESTT, <i>Minister voor Immigratie en Asiel v X ir Y ir Z prieš Minister voor Immigratie en Asiel</i>, sujungtos bylos C-199/12–C-201/12, 2013 m. lapkričio 7 d. sprendimas, ECLI:EU:C:2013:720, 53–61 dalys (pakankamai rimtas pagrindas prilyginti persekiojimui, homoseksualinių veiksmų kriminalizavimas); 63–64 dalys (ankstesnis persekiojimas); 73–76 dalys (visiškas pagrįstumas).

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>Vaiko teisių konvencijos fakultatyvinis protokolas dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose, 2000 m. gegužės 25 d.</p> <p>Vaiko teisių konvencijos fakultatyvinis protokolas dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos, 2000 m. gegužės 25 d.</p> <p>Neįgaliųjų teisių konvencija, 2515 UNTS 3, 2006 m. gruodžio 13 d.</p> <p>1966 m. Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas (TESKTP), 993 UNTS 3, 1966 m. gruodžio 16 d.</p> <p>1961 m. Europos socialinė chartija, ETS Nr. 35, 1961 m. spalio 18 d. ir Pataisyta Europos socialinė chartija, ETS Nr.163, 1996 m. gegužės 3 d.</p>	
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Persekiojimo priežastys: rasė

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis</p> <p>PD 10 straipsnio 1 dalies a punktas</p> <p>Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, 660 UNTS 195, 1966 m. kovo 7 d.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EŽTT, <i>Khamrakulov prieš Rusiją</i>, paraiškos Nr. 68894/13, 2015 m. balandžio 16 d. sprendimas, 66 ir 67 dalys (persekiojimas dėl etninės kilmės). ✓ EŽTT, <i>A.A. prieš Prancūziją</i>, paraiškos Nr. 18039/11, 2015 m. balandžio 15 d. sprendimas, 58 dalis (persekiojimas dėl etninės kilmės). ✓ EŽTT, <i>A.F. prieš Prancūziją</i>, paraiškos Nr. 80086/13, 2015 m. balandžio 15 d. sprendimas, 50–52 dalys (persekiojimas dėl etninės kilmės). ✓ EŽTT, <i>S.H. prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškos Nr. 19956/06, 2010 m. birželio 15 d. sprendimas, 70 dalis (rasinė diskriminacija). ✓ EŽTT, <i>Salah Sheekh prieš Nyderlandus</i>, paraiškos Nr. 1948/04, 2007 m. sausio 11 d. sprendimas, 148 dalis (etninė mažuma). ✓ EŽTT, <i>Kipras prieš Turkiją</i>, paraiškos Nr. 25781/94, 2001 m. gegužės 10 d. sprendimas, 306 dalis (rasinė diskriminacija).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Persekiojimo priežastys: religija

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis</p> <p>PD 10 straipsnio b punktas</p>	<p>✓ ESTT, <i>Bundesrepublik Deutschland prieš Y ir Z</i>, sujungtos bylos C-71/11 ir C-99/11, 2012 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, Didžioji kolegija, ECLI:EU:C:2012:518, 80 dalis (<i>negalima tikėtis, kad prašytojas susilaikys nuo religinės praktikos</i>).</p> <p>✓ EŽTT, <i>F.G. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 43611/11, 2016 m. kovo 23 d. sprendimas, 123–124 dalys (<i>religijos pakeitimas</i>).</p> <p>✓ EŽTT, <i>M.K.N. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 72413/10, 2013 m. birželio 27 d. sprendimas, 32–44 dalys (<i>religinė priklausomybė</i>).</p>
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Persekiojimo priežastys: pilietybė

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis</p> <p>PD 10 straipsnio c punktas</p>	
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Persekiojimo priežastys: priklausymas tam tikrai socialinei grupei

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis</p> <p>PD 10 straipsnio d punktas</p> <p>PD 30 konstatuojamoji dalis</p>	<p>✓ ESTT, <i>Minister voor Immigratie en Asiel v X ir Y ir Z prieš Minister voor Immigratie en Asiel</i>, sujungtos bylos C-199/12–C-201/12, 2013 m. lapkričio 7 d. sprendimas, ECLI:EU:C:2013:720, 45–49 dalys (<i>tam tikros socialinės grupės apibrėžtis</i>); 53–61 dalys (<i>homoseksualių veiksmų kriminalizavimas</i>); 70–76 dalys (<i>negalima tikėtis, kad prašytojas nuslėps homoseksualumą arba apribos savo laisvę išreikšti seksualinę orientaciją</i>).</p>
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Persekiojimo priežastys: politiniai įsitikinimai

Teisinės nuorodos	
ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	
PD 10 straipsnio d punktas	
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Ryšys („dėl <...> priežasčių“)

Teisinės nuorodos	
ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis	
PD 9 straipsnio 3 dalis	
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Papildoma apsauga: realus didelės žalos pavojus

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
PD 2 straipsnio f punktas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ESTT, <i>Meki Elgafaji ir Noor Elgafaji prieš Staatssecretaris van Justitie</i>, byla C-465/07, 2009 m. vasario 17 d. sprendimas, ECLI: EU:C:2009:94, 40 dalis (ankstesnė didelė žala). ✓ EŽTT, <i>F.G. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 43611/11, 2016 m. kovo 23 d. sprendimas, 115 dalis (realus pavojus vertinimas). ✓ EŽTT, <i>Auad prieš Bulgariją</i>, paraiškos Nr. 46390/10, 2011 m. spalio 11 d. sprendimas, 99 dalies c punktas (realus pavojus vertinimas). ✓ EŽTT, <i>Saadi prieš Bulgariją</i>, paraiškos Nr. 37201/06, 2008 m. vasario 28 d. sprendimas, 130 dalis (realus pavojus vertinimas); 140 dalis (įrodymo kriterijus). ✓ EŽTT, <i>Vilvarajah ir kiti prieš Jungtinę Karalystę</i>, 45/1990/236/302-306, 1991 m. rugsėjo 26 d. sprendimas, 111 dalis (įrodymo kriterijus).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Papildoma apsauga: mirties bausmė ar egzekucija

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>PD 15 straipsnio a punktas</p> <p>EŽTK 2 straipsnis</p> <p>Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolas Nr. 6 dėl mirties bausmės panaikinimo</p> <p>Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolas Nr. 13 dėl mirties bausmės panaikinimo visais atvejais</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EŽTT, <i>Al-Saadoon ir Mufdhi prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškos Nr. 61498/08, 2010 m. kovo 2 d. sprendimas, 115 dalis (<i>mirties bausmė</i>). ✓ EŽTT, <i>Ilascu ir kiti prieš Moldovą ir Rusiją</i>, paraiškos Nr. 48787/99, 2004 m. liepos 8 d. sprendimas, 429–433 dalys (<i>mirties bausmė – mirtininkų kamera</i>). ✓ EŽTT, <i>Soering prieš Jungtinę Karalystę</i>, 1/1989/161/217, 1989 m. liepos 7 d., 111 dalis (<i>mirtininkų kamera</i>).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Papildoma apsauga: kankinimas arba nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>PD 15 straipsnio b punktas</p> <p>EŽTK 3 straipsnis</p> <p>Jungtinių Tautų konvencija prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą, 1465 U.N.T.S. 85, 1984 m. gruodžio 10 d.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ESTT, <i>Mohamed M’Bodj prieš État belge</i>, byla C-542/13, 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas, Didžioji kolegija, 40–41 ir 50 dalys (<i>tinkamos sveikatos priežiūros neprieinamumas</i>). ✓ ESTT, <i>Meki Elgafaji ir Noor Elgafaji prieš Staatssecretaris van Justitie</i>, byla C-465/07, 2009 m. vasario 17 d. sprendimas, ECLI:EU:C:2009:94, 28 dalis (<i>EŽTT praktikos svarba aiškinant PD 15 straipsnio b punkto taikymo sritį</i>). ✓ EŽTT, <i>Paposhvili prieš Belgiją</i>, paraiškos Nr. 41738/10, 2016 m. gruodžio 13 d. sprendimas, 181–193 dalys (<i>tinkamos sveikatos priežiūros neprieinamumas</i>). ✓ EŽTT, <i>Trabelsi prieš Belgiją</i>, paraiškos Nr. 140/10, 2014 m. rugsėjo 4 d. sprendimas, 113–115 dalys (<i>įkalinimas iki gyvos galvos</i>). ✓ EŽTT, <i>M.S.S. prieš Belgiją ir Graikiją</i>, paraiškos Nr. 30696/09, 2011 m. sausio 21 d. sprendimas, Didžioji kolegija, 220 dalis (<i>sqvokų nežmoniškas arba žeminantis apibrėžtis</i>). ✓ EŽTT, <i>Gäfgen prieš Vokietiją</i>, paraiškos Nr. 22978/05, 2010 m. birželio 1 d. sprendimas, 108 dalis (<i>kankinimui prilyginama sunkumo riba</i>). ✓ EŽTT, <i>Kalashnikov prieš Rusiją</i>, paraiškos Nr. 47095/99, 2002 m. liepos 15 d. sprendimas, 95 dalis (<i>žeminantis elgesys</i>). ✓ EŽTT, <i>Selmouni prieš Prancūziją</i>, paraiškos Nr. 25803/94, 1999 m. liepos 28 d. sprendimas, Didžioji kolegija, 99–101 dalys (<i>kankinimo apibrėžtis</i>). ✓ EŽTT, <i>Tyrer prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškos Nr. 5856/72, 1978 m. kovo 15 d. sprendimas, 30 dalis (<i>žeminantis elgesys</i>). ✓ EŽTT, <i>Airija prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškos Nr. 5310/71, 1978 m. sausio 18 d. sprendimas, 167 dalis (<i>skirtumas tarp kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo</i>).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Papildoma apsauga: didelė asmeninė grėsmė civilio gyvybei arba asmeniui dėl nesirenkamojo smurto vykstant tarptautiniam ar vidaus ginkluotam konfliktui

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
PD 15 straipsnio c punktas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ESTT, <i>Aboubacar Diakité prieš Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i>, byla C-285/12, 2014 m. sausio 30 d. sprendimas, 35 dalis (ginkluotas konfliktas). ✓ ESTT, <i>Meki Elgafaji ir Noor Elgafaji prieš Staatssecretaris van Justitie</i>, byla C-465/07, 2009 m. vasario 17 d. sprendimas, EU:C:2009:94, 32–33 dalys (rimta grėsmė asmeniui); 34–35 dalys (nesirenkamasis smurtas); 39 dalis (slankiosios skalės testas). ✓ EŽTT, <i>K.A.B. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 886/11, 2013 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, 75–77 dalys (nesirenkamasis smurtas). ✓ EŽTT, <i>Sufi ir Elmi prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškų Nr. 8319/07 ir 11449/07, 2011 m. lapkričio 28 d. sprendimas, 241 dalis (nesirenkamasis smurtas).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Sur place atsirandantis tarptautinės apsaugos poreikis

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
PD 5 straipsnis	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EŽTT, <i>F.G. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 43611/11, 2016 m. kovo 23 d. sprendimas, 123–124 dalys ir 144–158 dalys (veikla prieglobsčio šalyje – rizikos vertinimas). ✓ EŽTT, <i>H.S. ir kiti prieš Kiprą</i>, paraiškos Nr. 41753/10 ir kitos 13 paraiškų, 2015 m. liepos 21 d. sprendimas, 277 dalis (institucijų nustatymo veiksmai). ✓ EŽTT, <i>A.A. prieš Šveicariją</i>, paraiškos Nr. 58802/12, 2014 m. sausio 7 d. sprendimas, 38–43 dalys (institucijų nustatymo veiksmų lygmuo). ✓ EŽTT, <i>S.F. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 52077/10, 2012 m. gegužės 15 d. sprendimas, 68–71 dalys (politinės veiklos lygis).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Su persekiojimu arba didele žala susiję subjektai

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
PD 6 straipsnis	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ESTT, <i>Mohamed M'Bodj prieš État belge</i>, byla C-542/13, 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas, Didžioji kolegija, 35 dalis (persekiotojas kaip būtinoji sąlyga). ✓ EŽTT, <i>Tatar prieš Šveicariją</i>, paraiškos Nr. 65692/12, Europos Vadovų Taryba: Europos Žmogaus Teisių Teismas, 2015 m. balandžio 14 d. sprendimas, 41 dalis (nevalstybiniai subjektai). ✓ EŽTT, <i>Sufi ir Elmi prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškų Nr. 8319/07 ir 11449/07, 2011 m. lapkričio 28 d. sprendimas, 281–282 dalys (persekiotojas kaip būtinoji sąlyga).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Apsaugos subjektai ir apsaugos kokybė

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
<p>ŽK 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis</p> <p>PD 7 straipsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ESTT, <i>Aydin Salahadin Abdulla ir kiti prieš Bundesrepublik Deutschland</i>, sujungtos bylos C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, 2010 m. kovo 2 d. sprendimas, 67–76 dalys (apsaugos veiksmingumas, trukmė ir prieinamumas, apsaugos subjektai). ✓ EŽTT, <i>K.A.B. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 886/11, 2013 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, 69, 87 dalys (apsaugos subjektai). ✓ EŽTT, <i>Salah Sheekh prieš Nyderlandus</i>, paraiškos Nr. 1948/04, 2007 m. sausio 11 d. sprendimas, 147–148 dalys (apsaugos prieinamumas). ✓ EŽTT, <i>N. prieš Suomiją</i>, paraiškos Nr. 38885/02, 2005 m. liepos 26 d. sprendimas, 163–164 dalys (apsaugos subjektai). ✓ EŽTT, <i>Osman prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškos Nr. 23452/94, 1998 m. spalio 28 d. sprendimas, 115–116 dalys (apsaugos veiksmingumas).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Vidaus apsaugos alternatyva

Teisinės nuorodos	Teismų praktika
PD 8 straipsnis	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EŽTT, <i>A.A.M. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 68519/10, 2014 m. balandžio 3 d. sprendimas, 66–75 dalys (saugumas tam tikroje kilmės šalies dalyje). ✓ EŽTT, <i>K.A.B. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 886/11, 2013 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, 80–85 dalys (galimybė patekti į tam tikrą kilmės šalies dalį, pagrįstas sprendimas apsigyventi). ✓ EŽTT, <i>D.N.M. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 28379/11, 2013 m. birželio 27 d. sprendimas, 57–59 dalys (saugumas tam tikroje kilmės šalies dalyje, pagrįstas sprendimas apsigyventi). ✓ EŽTT, <i>S.A. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 66523/10, 2013 m. birželio 27 d. sprendimas, 56–58 dalys (saugumas tam tikroje kilmės šalies dalyje). ✓ EŽTT, <i>M.Y.H. ir kiti prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 50859/10, 2013 m. birželio 27 d. sprendimas, 68–73 dalys (pagrįstas sprendimas apsigyventi). ✓ EŽTT, <i>Sufi ir Elmi prieš Jungtinę Karalystę</i>, paraiškų Nr. 8319/07 ir 11449/07, 2011 m. lapkričio 28 d. sprendimas, 249, 265–296 dalys (galimybė patekti į tam tikrą kilmės šalies dalį, pagrįstas sprendimas apsigyventi). ✓ EŽTT, <i>Salah Sheekh prieš Nyderlandus</i>, paraiškos Nr. 1948/04, 2007 m. sausio 11 d. sprendimas, 140–148 dalys (klano apsauga, individualios aplinkybės). ✓ EŽTT, <i>M.K.N. prieš Švediją</i>, paraiškos Nr. 72413/10, 2013 m. birželio 27 d. sprendimas, 35–44 dalys (religinė priklausomybė, individualios aplinkybės).
Nacionalinės teisės aktai	Nacionalinė jurisprudencija

Kaip susisiekti su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai *Europe Direct* informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. paštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

- nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
- šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba
- elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Kaip rasti informacijos apie ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti <https://publications.europa.eu/lt/publications>. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į *Europe Direct* arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt)

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (<http://eur-lex.europa.eu>)

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/lt>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras